ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 10ης Απριλίου 2003 *

Στην υπόθεση C-167/99,

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τους T. Millett και O. Caisou-Rousseau, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγον,

κατά

Société d'aménagement et d'équipement de la Région de Strasbourg (SERS), με έδρα το Στρασβούργο (Γαλλία), εκπροσωπούμενης από τον G. Alexandre, δικηγόρο,

και

Ville de Strasbourg, εκπροσωπούμενου από τον B. Alexandre, δικηγόρο,

καθών,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

που έχει ως αντικείμενο αφενός, αγωγή-προσφυγή ασκηθείσα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δυνάμει του άρθρου 181 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 238 ΕΚ), με την οποία επιδιώκεται η ακύρωση της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής των μεσολαβητών στην οποία οι διάδικοι είχαν απευθυνθεί, καθώς και η καταβολή ποινικής ρήτρας λόγω εκπροθέσμου και, αφετέρου, ανταγωγή ασκηθείσα από τη Société d'aménagement et d'équipement de la Région de Strasbourg (SERS) και τον Ville de Strasbourg, με την οποία επιδιώκεται η μερική ακύρωση της εν λόγω γνωμοδοτήσεως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-P. Puissochet, πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen (εισηγητή), B. Σκουρή, F. Macken και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 24ης Ιανουαρίου 2002, κατά την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκπροσωπήθηκε από τους O. Caisou-Rousseau και D. Petersheim, η Société d'aménagement et d'équipement de la Région de Strasbourg (SERS) από τους δικηγόρους G. Alexandre και A. Friederich, και ο Ville de Strasbourg από τον B. Alexandre,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 20 Απριλίου 1999 και περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Μαΐου 1999, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο άσκησε, δυνάμει του άρθρου 181 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 238 ΕΚ), αγωγή-προσφυγή με την οποία επιδιώκει την ακύρωση της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής των μεσολαβητών στην οποία οι διάδικοι απευθύνθηκαν και την καταβολή ποινικής ρήτρας λόγω εκπρόθεσμης εκτελέσεως της συμβάσεως που το συνέδεε με τη Société d'équipement et d'aménagement de la Région de Strasbourg (στο εξής: SERS) και τον Ville de Strasbourg (στο εξής: Δήμος). Αμυνόμενοι, οι καθών άσκησαν ανταγωγή, ζητώντας τη μερική ακύρωση της εν λόγω γνωμοδοτήσεως.

Πραγματικά περιστατικά και νομικό πλαίσιο

2 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, στις 31 Μαρτίου 1994, το Κοινοβούλιο, ο Δήμος και η SERS υπέγραψαν σύμβαση (στο εξής: σύμβαση-πλαίσιο) με αντικείμενο τον καθορισμό των όρων της συμβάσεως «εμφυτεύσεως» και της προαιρέσεως αγοράς σχετικά με κτιριακό συγκρότημα (στο εξής: κτήριο) που η SERS αναλάμβανε την υποχρέωση να οικοδομήσει χάριν του Κοινοβουλίου επί οικοπέδου που εκχώρησε προς τον σκοπό αυτό ο Δήμος, καθώς και τις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλομένων μερών κατά τη διάρκεια της κατασκευής κτηρίου.

3 Σύμφωνα με το άρθρο 3.1 της συμβάσεως-πλαισίου, η συναφθείσα μεταξύ της SERS και του Κοινοβουλίου σύμβαση θα παρήγε αποτελέσματα μόνον από της διαπιστώσεως της αποπερατώσεως του κτηρίου.

4 Το άρθρο 3.2 της συμβάσεως-πλαισίου ορίζει ότι η αποπεράτωση του κτηρίου «προβλέπεται για τις 31 Δεκεμβρίου 1997 το αργότερο».

5 Κατά το άρθρο 3.3 της ιδίας αυτής συμβάσεως:

«Η έναρξη των εργασιών κατασκευής ανωδομής του κτηρίου προβλέπεται για την 1η Οκτωβρίου 1994. Η SERS έχει προθεσμία 36 μηνών, αρχόμενη από της ανωτέρω ημερομηνίας, για την αποπεράτωση του κτηρίου.

Διευκρινίζεται, εντούτοις, ότι η προθεσμία αποπερατώσεως υπό την έννοια της παραγράφου αυτής θα παρατείνεται αναλόγως, σε περίπτωση προσηκόντως αιτιολογημένης καθυστερήσεως εκ μέρους της SERS. Αυτό ισχύει, ιδίως, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

— συμπληρωματικές ή τροποποιητικές εργασίες κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου·

— καθυστερήσεις κατά τη λήψη διοικητικών αδειών που οφείλονται στις επιφορτισμένες με την κατάρτισή τους ή την έκδοσή τους αρχές ή σε τρίτους·

— συνέπειες διαδικασίας προληπτικού της πτωχεύσεως δικαστικού συμβιβασμού ή πτωχευτικής διαδικασίας ενός (ή περισσοτέρων) υπεργολάβων του αναδόχου·

— ανωτέρα βία υπό την έννοια της νομολογίας και της θεωρίας·

— απεργία που επηρεάζει το εργοτάξιο·

— διοικητική ή δικαστική απόφαση ή διαταγή περί παύσεως των εργασιών·

— βανδαλισμοί, δυσμενείς καιρικές συνθήκες, φυσική καταστροφή, πόλεμος, τρομοκρατία, αρχαιολογικές ανασκαφές·

— παράλειψη ή καθυστέρηση απαντήσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πέραν των 3 εβδομάδων μετά την ημερομηνία ανακοινώσεως.»

6 Το άρθρο 4 της συμβάσεως-πλαισίου προβλέπει:

«Το κτήριο θα θεωρηθεί αποπερατωθέν είτε κατά την ημερομηνία της παραλαβής αν είναι μία και μοναδική, είτε κατά την ημερομηνία της τελευταίας από τις παραλαβές αν είναι διαδοχικές ή μερικές, εκτός της περιπτώσεως αντιρρήσεως εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προσηκόντως αιτιολογημένης λόγω της μη τηρήσεως του προγραμματικού σχεδίου ως προς όλα του τα στοιχεία. Στην περίπτωση αυτή η ημερομηνία αποπερατώσεως θα αποτελέσει αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των συμβαλλομένων ή, ελλείψει αυτής, αποφάσεως του αρμοδίου γαλλικού δικαστηρίου. Η παραλαβή νοείται υπό την έννοια του άρθρου 1792-6 του γαλλικού αστικού κώδικα.

[...]

Η SERS, με συστημένη επιστολή αποσταλείσα τουλάχιστον 10 ημερολογιακές ημέρες πριν από την προβλεπομένη ημερομηνία θα καλέσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε επίσκεψη πριν από κάθε παραλαβή και κατ' αυτήν(-ες). Η SERS αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην αναγγείλει τη μια ή την άλλη από τις παραλαβές αυτές χωρίς να λάβει υπόψη τις ενδεχόμενες παρατηρήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προσηκόντως αιτιολογηθείσες από την τήρηση του προγραμματικού σχεδίου ως προς όλα του τα στοιχεία.

Ελλείψει συμφωνίας μεταξύ της SERS και των επιχειρηματιών ως προς τον καθορισμό της ημερομηνίας της μιας ή της άλλης από τις εν λόγω παραλαβές, η ημερομηνία αυτή θα είναι η δικαστικώς καθορισθείσα ημερομηνία κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1792-6 του γαλλικού αστικού κώδικα, πράγμα το οποίο ρητώς αποδέχθηκαν οι συμβαλλόμενοι. Στην περίπτωση αιτήσεως προκειμένου να αποφασισθεί δικαστικώς η παραλαβή, η SERS αναλαμβάνει την υποχρέωση να ενημερώσει περί αυτού, ανυπερθέτως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

[...]»

7 Το άρθρο 5 της συμβάσεως-πλαισίου, με τίτλο «Προθεσμίες και ποινικές ρήτρες λόγω εκπροθέσμου», προβλέπει τα εξής:

«5.1 Ακόμη και αν η προθεσμία των 36 μηνών που προβλέπει το άρθρο 3.3 υπερβεί την προβλεπομένη από το άρθρο 3.2 ημερομηνία, ενδεχομένως παραταθείσα δυνάμει του άρθρου 5.2, η SERS οφείλει, από την ημερομηνία που προβλέπει το άρθρο 3.2, ενδεχομένως παραταθείσα δυνάμει του άρθρου 5.2, αυτοδικαίως και άνευ διατυπώσεων, μόνο λόγω της υπερβάσεως αυτής, την καταβολή ποινικής ρήτρας 28 000 ECU, ανά εργάσιμη ημέρα, έως το 3 % του διαπιστωθέντος κατασκευαστικού κόστους (ποσό των εργασιών προστιθεμένων των αμοιβών για μελέτες).

[...]

Η ημερησίως οφειλομένη ποινική ρήτρα — ή η μειωμένη ποινική ρήτρα για την οποία πρόκειται πιο πάνω — παύει την ημέρα της διαπιστώσεως της αποπερατώσεως υπό την έννοια του άρθρου 4 και, εν πάση περιπτώσει, με την εξάντληση του ανωτάτου ποσού.

5.2 Η προθεσμία του άρθρου 3.2 παρατείνεται σε περίπτωση:

— ανωτέρας βίας προσηκόντως διαπιστωθείσας·

— αποφάσεως διοικητικού ή πολιτικού δικαστηρίου περί παύσεως των εργασιών·

— φυσικής καταστροφής, πολέμου, τρομοκρατίας, αρχαιολογικών ανασκαφών·

— δυσμενών καιρικών συνθηκών που αναγνωρίστηκαν από το Caisse des congés payés du bâtiment de Strasbourg·

— καθυστερήσεως λήψεως διοικητικών αδειών οφειλομένης στις επιφορτισμένες με την κατάρτισή τους ή την έκδοσή τους αρχές, αποκλειομένων αυτών που υπάγονται στον Δήμο του Στρασβούργου.

Στις περιπτώσεις αυτές, με κοινή συμφωνία των συμβαλλομένων ή, ελλείψει αυτής, από το δικαστήριο που αναφέρει το άρθρο 29 θα αποφασιστεί παράταση της προθεσμίας.

Η SERS θα ενημερώσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αφ' ης λάβει γνώση συναφώς, για την επέλευση οποιασδήποτε ενδεχομένης αιτίας καθυστερήσεως. Διαφορετικά, δεν θα μπορεί να την επικαλεστεί για να επιτύχει παράταση της προθεσμίας.

5.3 Η προβλεπομένη από το άρθρο 3.2 ημερομηνία δεν λαμβάνει υπόψη τις συμπληρωματικές εργασίες ή τις τροποποιήσεις που ζήτησε ή δέχθηκε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Για καθεμία από τις δύο αυτές περιπτώσεις, οι συμπληρωματικές προθεσμίες θα πρέπει να καθορίζονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που καθορίζονται στο πρωτόκολλο.»

8 Το άρθρο 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου έχει ως εξής:

«Οι ενδιάμεσοι τόκοι εφαρμόζονται σε όλους τους λογαριασμούς δαπανών που περιλαμβάνονται στην οικονομική έκθεση από την ημερομηνία της εξοφλήσεως από την SERS, αυτό δε έως την ημερομηνία εξακριβώσεως του πρώτου ενδιαμέσου επενδυτικού εξόδου ή του επενδυτικού εξόδου που διαπιστώθηκε για τα ποσά τα οποία δεν ελήφθησαν υπόψη στο ή στα ενδιάμεσα επενδυτικά έξοδα.

Βάσει αυτού, οι ενδιάμεσοι τόκοι εφαρμόζονται ιδίως μεταξύ της ημερομηνίας της πρώτης λήξεως της προθεσμίας και της ημερομηνίας της πραγματικής πληρωμής του.

Υπολογίζονται με τους συντελεστές και τους όρους που εμφανίζονται ως οι καλύτεροι στις οικονομικές αγορές που η SERS ερευνά διαρκώς προς τον σκοπό αυτό, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 6.4.

Ο υπολογισμός όσον αφορά την αφαίρεση των ημερών και την κεφαλαιοποίηση των τόκων γίνεται σύμφωνα με τις τραπεζικές μεθόδους των οποίων η περιγραφή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συμβάσεως χρηματοδοτήσεως που αναφέρεται στο άρθρο 6.4.

Για τον καθορισμό του προσωρινού επενδυτικού κόστους, το επιτόκιο των ενδιάμεσων τόκων καθορίστηκε ενδεικτικώς σε 7,3 %.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν οφείλει ενδιάμεσους τόκους, για την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας αποπερατώσεως που προβλέπει το άρθρο 3.2, ενδεχομένως παραταθείσας δυνάμει του άρθρου 5.2, και της πραγματικής ημερομηνίας αποπερατώσεως, αν η μετάθεση της ημερομηνίας αποπερατώσεως οφείλεται σε πταίσμα της SERS ή σε καθυστέρηση που το δικαστήριο που προβλέπει το άρθρο 29 δεν αναγνωρίζει ως δικαιολογημένη.»

9 Το άρθρο 21.1 της συμβάσεως-πλαισίου προβλέπει ότι η ανακοίνωση εγγράφων ή πληροφοριών πραγματοποιείται επισήμως με την ανταλλαγή επιστολών μεταξύ του γενικού διευθυντή της SERS και του γενικού διευθυντή της διοικήσεως του Κοινοβουλίου ή, σε περίπτωση κωλύματος, από ένα προσηκόντως εντεταλμένο πρόσωπο, ενώ κανένα από τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορεί να επικαλεστεί προφορική απόφαση ή προφορική συμφωνία του άλλου συμβαλλομένου μέρους ή εγγράφου που δεν έχει υπογραφεί από το ένα από τα δύο αυτά πρόσωπα ή τους ρητώς υποδειχθέντες εντολοδόχους τους.

10 Σύμφωνα με το άρθρο 22.1 της συμβάσεως-πλαισίου, η SERS πρέπει να συντάσσει κάθε μήνα λεπτομερή έκθεση για την πρόοδο του σχεδίου.

11 Δυνάμει του άρθρου 25 της συμβάσεως-πλαισίου, το γενικό χρονοδιάγραμμα που αποτελεί παράρτημα αυτής πρέπει να τηρείται και η SERS πρέπει να υποβάλει, μαζί με την προπαρατεθείσα μηνιαία έκθεση, τα χρονοδιαγράμματα εργοταξίου, καθώς

επίσης να επισημαίνει και να εξηγεί τις ενδεχόμενες καθυστερήσεις. Σε περίπτωση καθυστερήσεως, το Κοινοβούλιο πρέπει να ενημερώνεται για τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα τα οποία η SERS προτίθεται να εφαρμόσει, αυτό δε χωρίς να θίγεται η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5 της συμβάσεως-πλαισίου.

12 Το άρθρο 28 της συμβάσεως-πλαισίου προβλέπει ότι το εφαρμοστέο στην εν λόγω σύμβαση-πλαίσιο δίκαιο είναι το γαλλικό δίκαιο.

13 Κατά το άρθρο 29 της συμβάσεως-πλαισίου:

«Ελλείψει συμβιβαστικής λύσεως, όλες οι σχετικές με την παρούσα σύμβαση διαφορές άγονται ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, δυνάμει του άρθρου 181 της Συνθήκης ΕΟΚ, του άρθρου 153 της Συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 42 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.»

14 Όπως προκύπτει από τον φάκελο, οι διάδικοι αντάλλαξαν αρκετές επιστολές και έγγραφα. Από τα διαβιβασθέντα στο Δικαστήριο έγγραφα προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι στις 22 Νοεμβρίου 1994 το Κοινοβούλιο ανακοίνωσε στην SERS τη γνωμοδότηση ενός γραφείου μελετών επί της μηνιαίας εκθέσεως αριθ. 6 που συνέταξε η SERS. Με επιστολή της 20ής Δεκεμβρίου 1994, η SERS απάντησε στις επικρίσεις που περιλάμβανε η εν λόγω γνωμοδότηση, ισχυριζόμενη μεταξύ άλλων ότι δεν αμφισβητείται από τον Αύγουστο 1994, δηλαδή πριν από την πρόσκληση προς υποβολή προσφορών σχετικά με τη σύμβαση για τον σκελετό της οικοδομής, ότι η υπόδειξη των επιχειρήσεων για σκελετούς οικοδομών μπορούσε να γίνει έως την αρχή του Ιανουαρίου 1995 και ότι η επανάληψη της διαβουλεύσεως προκαλούσε χρονική μετάθεση επιτρέπουσα την άνετη τήρηση των προβλεπομένων από τη σύμβαση-πλαίσιο προθεσμιών, δεδομένου ότι το περιθώριο προθεσμίας του οποίου έκανε χρήση η SERS σε σχέση με τον συναφώς καθορισθέντα σκοπό δεν είχε αναλωθεί και παρέμενε διαθέσιμο κατά το μεγαλύτερο μέρος του.

15 Με τροποποιητικό έγγραφο (PEU 008) της 28ης Σεπτεμβρίου 1995, το Κοινοβούλιο ζήτησε να επέλθουν ορισμένες τροποποιήσεις στο σχέδιο του ημικυκλίου. Ως προς την επίδραση των τροποιήσεων αυτών στην προθεσμία αποπερατώσεως, το έγγραφο αυτό προβλέπει ότι η παράταση της προθεσμίας αποπερατώσεως των εργασιών θα είναι ίση με το χρονικό διάστημα μεταξύ της 31ης Αυγούστου 1995 και της ημερομηνίας λήψεως, από την SERS, της εγκρίσεως του Κοινοβουλίου.

16 Με έγγραφά της της 1ης Μαρτίου, της 11ης Απριλίου και της 9ης Ιουλίου 1996, καθώς και της 3ης Φεβρουαρίου, της 9ης Απριλίου και της 13ης Αυγούστου 1997, η SERS ανακοίνωσε στο Κοινοβούλιο διάφορες λεπτομερείς καταγραφές αφορώσες τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες που κατέστησαν αναγκαία την παράταση της προθεσμίας αποπερατώσεως του κτηρίου, κατ' εφαρμογήν είτε του άρθρου 3.3 είτε του άρθρου 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου. Οι λεπτομερείς καταγραφές αφορούσαν συνολικώς 152 ημέρες εργασίας.

17 Το Κοινοβούλιο απάντησε, με έγγραφά του της 18ης Μαρτίου, της 21ης Ιουνίου και της 18ης Ιουλίου 1996, αφενός, ότι, για να μπορεί εγκύρως να επικαλείται το άρθρο 3.3 της συμβάσεως-πλαισίου, η SERS όφειλε να αποδείξει ότι οι οικείες δυσμενείς καιρικές συνθήκες πράγματι είχαν προκαλέσει καθυστέρηση στο πλαίσιο της γενικής εξελίξεως του εργοταξίου. Ανέφερε, αφετέρου, ότι η προβλεπομένη από το άρθρο 5.2 της συμβάσεως αυτής προθεσμία μπορούσε να παραταθεί μόνο βάσει κοινής συμφωνίας ή με δικαστική απόφαση και ότι δεν προβλεπόταν εξαίρεση από τη διαδικασία αυτή σε περίπτωση δυσμενών καιρικών συνθηκών.

18 Ενόψει της καθυστερήσεως που οφειλόταν στις πράξεις εγκαταστάσεως ενός δικτύου πληροφορικής που αποτέλεσε αντικείμενο άλλου τροποποιητικού εγγράφου (PEU 055), το Κοινοβούλιο αποφάσισε στις 29 Ιουλίου 1997 να χορηγήσει στην SERS συμπληρωματική προθεσμία 5 εργασίμων ημερών για την αποπεράτωση του κτηρίου.

19 Με έγγραφο της 10ης Δεκεμβρίου 1997, ο Γενικός Γραμματέας του Κοινοβουλίου υπενθύμισε τη θέση αυτού ως προς τη λήψη υπόψη των δυσμενών καιρικών συνθηκών κατά τον υπολογισμό της προθεσμίας αποπερατώσεως του κτηρίου και

όχλησε την SERS για να του ανακοινώσει το ενδιάμεσο επενδυτικό κόστος, όπως προβλέπει το άρθρο 6.2, στοιχείο c, της συμβάσεως-πλαισίου, εντός τριών εβδομάδων από τη λήψη του εν λόγω εγγράφου.

20 Με την απάντησή της της 16ης Ιανουαρίου 1998, η SERS ισχυρίστηκε ότι η υποστηριζομένη από το Κοινοβούλιο θέση ήταν αντίθετη προς τα άρθρα 3.3 και 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου. Προσέθεσε ότι δεν μπορούσε να δώσει ευνοϊκή συνέχεια στο αίτημα του Κοινοβουλίου εφόσον, δεδομένου ότι το κτήριο δεν είχε αποπερατωθεί, το άρθρο 6.2 της εν λόγω συμβάσεως δεν είχε αρχίσει ακόμη να ισχύει. Η θέση του Κοινοβουλίου ήταν, εξάλλου, εντελώς αντιφατική στο μέτρο που ήθελε, αφενός, να καταλογίσει ποινικές ρήτρες λόγω εκπροθέσμου για τη μη αποπεράτωση και, αφετέρου, να θεωρήσει το κτήριο ως αποπερατωθέν, υπό την έννοια του άρθρου 6.2, στοιχείο c, της ίδιας συμβάσεως.

21 Με συστημένη επιστολή της 14ης Δεκεμβρίου 1998, η SERS ενημέρωσε το Κοινοβούλιο ότι παρέλαβε το κτήριο στις 18 Νοεμβρίου 1997 και ότι η τελευταία αυτή ημερομηνία συνιστούσε την ημερομηνία αποπερατώσεως υπό την έννοια του άρθρου 4 της συμβάσεως-πλαισίου.

22 Στις 16 Δεκεμβρίου 1998, το Κοινοβούλιο απάντησε ότι είχε αντιρρήσεις ως προς το να θεωρηθεί το κτήριο αποπερατωθέν κατά την ημερομηνία της πραγματοποιηθείσας από την SERS παραλαβής.

23 Στις 14 Ιανουαρίου 1999, ο Δήμος και το Κοινοβούλιο υπέγραψαν τρεις συμβάσεις οι οποίες, στις 19 Ιανουαρίου 1999, υπογράφηκαν επίσης από την SERS. Επρόκειτο στην περίπτωση αυτή:

— για μια προσθήκη στη σύμβαση-πλαίσιο (στο εξής: προσθήκη στη σύμβαση-πλαίσιο), συμπληρώνουσα το άρθρο 29 αυτής και έχουσα ως αντικείμενο τη

σύσταση επιτροπής των μεσολαβητών (στο εξής: επιτροπή), με αποκλειστικό σκοπό τη ρύθμιση των διαφορετικών απόψεων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή των άρθρων 3, 5, 6 και 25 της αναφερθείσας συμβάσεως-πλαισίου σε σχέση με τον καθορισμό της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου·

— για ένα πρωτόκολλο συμβιβασμού με το οποίο τα συμβαλλόμενα μέρη αποφάσιζαν να υποβάλουν στην επιτροπή τη διαφορά όπως αυτή ορίζεται στην αναφερθείσα προσθήκη της συμβάσεως-πλαισίου·

— για μια συμφωνία σχετική με τη διαπίστωση της αποπερατώσεως του κτηρίου, με την οποία τα συμβαλλόμενα μέρη μεταξύ άλλων συμφώνησαν ότι η προβλεπομένη από το άρθρο 4, πρώτο εδάφιο, της συμβάσεως-πλαισίου ημερομηνία αποπερατώσεως καθορίζεται στις 15 Δεκεμβρίου 1998 και ότι, επομένως, η συναφθείσα μεταξύ της SERS και του Κοινοβουλίου σύμβαση αρχίζει να έχει αποτελέσματα κατά την ίδια αυτή ημερομηνία υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει η εν λόγω σύμβαση.

24 Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της προσθήκης της συμβάσεως-πλαισίου, η επιτροπή όφειλε να εκδώσει τη γνωμοδότησή της σε αποκλειστικώς νομικά ζητήματα, βασιζόμενη στις διατάξεις της συμβάσεως-πλαισίου. Εξάλλου, έκαστο των συμβαλλομένων μερών υποχρεούται να συμμορφώνεται προς τη γνωμοδότηση αυτή, υπό την επιφύλαξη να έχει τη δυνατότητα να ασκεί προσφυγή εντός προθεσμίας 30 ημερών από της κοινοποιήσεώς της κατά της γνωμοδοτήσεως αυτής ενώπιον του δικαστηρίου που προβλέπει το άρθρο 29 της ίδιας συμβάσεως.

25 Ενώπιον της επιτροπής, η SERS ανέφερε τις ακόλουθες καθυστερήσεις:

— 25 εργάσιμες ημέρες λόγω των συμπληρωματικών εργασιών που προέκυψαν από τις τροποποιήσεις που ζητήθηκαν με τα τροποποιητικά έγγραφα PEU 008 και 055·

— 128 εργάσιμες ημέρες λόγω της αποτυχίας της πρώτης προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών σχετικά με τη σύμβαση για τον σκελετό του κτηρίου·

— 180 εργάσιμες ημέρες λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών·

— 106 εργάσιμες ημέρες λόγω των παραλείψεων επιχειρήσεων·

— 4 εργάσιμες ημέρες λόγω απεργίας·

— 16 εργάσιμες ημέρες επειδή έκλεισαν οι δρόμοι λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών και ζημιών λόγω πάγου·

— 20 εργάσιμες ημέρες λόγω διοικητικών εντολών·

— 81 εργάσιμες ημέρες λόγω της εγκαταλείψεως του εργοταξίου από τον όμιλο DRE-Lefort-Francheteau (στο εξής: DRE) και από την επιχείρηση που ήταν επιφορτισμένη με τις εργασίες γύψου.

26 Στις 22 Μαρτίου 1999, η επιτροπή εξέδωσε τη ζητηθείσα γνωμοδότηση (στο εξής: γνωμοδότηση της επιτροπής) και την κοινοποίησε στα συμβαλλόμενα μέρη.

27 Σύμφωνα με το σημείο V.3 της γνωμοδοτήσεώς της, η επιτροπή ανέφερε τα εξής:

«[...]

[...] η σύμβαση έχει δύο κατηγορίες διατάξεων που διακρίνονται σαφώς, αυτές του άρθρου 3.3 σχετικά με την προβλεπομένη προθεσμία και αυτές των άρθρων 3.2 και 5 που αφορούν την ημερομηνία αποπερατώσεως·

[...] η σύμβαση προβλέπει λόγους παρατάσεως που διαφέρουν, καθ' εαυτές, για την προβλεπομένη προθεσμία και για την ημερομηνία αποπερατώσεως·

[...] κατά πάγιο τρόπο, η σύμβαση συνδέει την ημερομηνία αποπερατώσεως που καθορίζεται στο άρθρο 3.2 με τους λόγους παρατάσεως που προβλέπει το άρθρο 5.2 (βλ. άρθρα 5.1, 6.3, 7.2)·

[...] το άρθρο 5.1 ορίζει ότι:

"ακόμη και αν η προθεσμία των 36 μηνών που προβλέπει το άρθρο 3.3 υπερβεί την προβλεπομένη από το άρθρο 3.2 ημερομηνία, ενδεχομένως παραταθείσα δυνάμει του άρθρου 5.2, η SERS οφείλει, από την ημερομηνία που προβλέπει το άρθρο 3.2, ενδεχομένως παραταθείσα δυνάμει του άρθρου 5.2, αυτοδικαίως και άνευ διατυπώσεων, ποινική ρήτρα [...]".

Η τελευταία αυτή διάταξη, υπό την επιφύλαξη της μη συμφωνίας που επηρεάζει τη λέξη "παραταθείσα", η οποία διαταράσσει συναφώς την ερμηνεία, αλλά που οι συμβαλλόμενοι συμφώνησαν να την αναγνωρίζουν ως τοιαύτη, δεν μπορεί να έχει άλλη έννοια από την ακόλουθη: οποιαδήποτε παράδοση του έργου πέραν της καθορισθείσας από το άρθρο 3.2 προθεσμίας, παραταθείσας μόνο για τους λόγους που προβλέπει το άρθρο 5.2, έχει ως αποτέλεσμα την καταβολή των ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου που προβλέπει η σύμβαση, ακόμη και αν υπήρξε υπέρβαση της προβλεπομένης προθεσμίας του άρθρου 3.3 για νόμιμους λόγους παρατάσεως, οι οποίοι προβλέπονται μεν από το άρθρο 3.3, αλλά δεν επαναλαμβάνονται από το άρθρο 5.2.

Συνεπώς, το ίδιο το γράμμα του άρθρου 5.1, σε συνδυασμό με τις διατάξεις που συνδέουν το άρθρο 3.2 (ημερομηνία αποπερατώσεως) με το άρθρο 5.2 (λόγοι μεταθέσεως της ημερομηνίας αποπερατώσεως), επιβάλλει να διακρίνεται η προβλεπομένη προθεσμία του άρθρου 3.3 από την ημερομηνία αποπερατώσεως.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η επιτροπή [...] έχει τη γνώμη ότι η συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως είναι η ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1997, ενδεχομένως παραταθείσα μόνο για τους λόγους παρατάσεως που προβλέπει το άρθρο 5.2. Επομένως, οι ποινικές ρήτρες λόγω εκπροθέσμου οφείλονται από την ημερομηνία αυτή.»

28 Ο τίτλος VI της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής, ο οποίος αφορά το ερώτημα υπό ποιες προϋποθέσεις μπορούν να ισχύουν οι λόγοι παρατάσεως που προβλέπονται αντίστοιχα στα άρθρα 3.3 και 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου, έχει ως εξής:

«[...]

Λαμβάνοντας υπόψη το γράμμα του άρθρου 3.3, οι λόγοι παρατάσεως που αυτό απαριθμεί μπορούν να ισχύσουν μόνον αν επήλθαν πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1997 και μπορούν να ληφθούν υπόψη μόνον εντός του ορίου των τριών μηνών που απορρέει από τον συνδυασμό των άρθρων 3.2 και 3.3.

Συναφώς, από το υπόμνημα που προσκόμισε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά τη συνεδρίαση της 5ης Μαρτίου 1999 (σημεία 24 και 25) προκύπτει ότι αυτό αναγνώριζε εμμέσως πλην σαφώς ότι το όριο αυτό των τριών μηνών χρησιμοποιήθηκε τακτικώς από την SERS κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3.3.

Πάντως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν αναφέρει ρητώς ποιοι είναι οι προβληθέντες από την SERS λόγοι τους οποίους αυτό λαμβάνει υπόψη για να δεχθεί την εν λόγω παράταση της προβλεπομένης προθεσμίας. Όμως, δεν είναι δυνατόν ο ίδιος λόγος παρατάσεως να μπορεί να χρησιμοποιηθεί δύο φορές: μια πρώτη φορά για να παραταθεί η προβλεπομένη προθεσμία των 36 μηνών· μια δεύτερη για να παραταθεί η συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως.

Η επιτροπή [...] συνιστά, επομένως, στα συμβαλλόμενα μέρη να συνδιαλλαγούν για να καθορίσουν τους λόγους παρατάσεως της προθεσμίας των 36 μηνών, λαμβάνοντας φυσικά υπόψη κατά προτεραιότητα τους λόγους παρατάσεως που έγιναν δεκτοί δυνάμει του άρθρου 3.3, αλλά όχι δυνάμει του άρθρου 5.2.

Επομένως, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η μόνη ασυμφωνία που υφίσταται μεταξύ των συμβαλλομένων μερών αφορά τους λόγους μεταθέσεως της ημερομηνίας αποπερατώσεως πέραν της 31ης Δεκεμβρίου 1997 δυνάμει του άρθρου 5.2.

Η επιτροπή [...] θεωρεί ότι οι λόγοι παρατάσεως του άρθρου 5.2 συνεπάγονται μετάθεση της ημερομηνίας αποπερατώσεως που προβλέπει το άρθρο 3.2 (31 Δε-

κεμβρίου 1997) αναλόγως, όποια και αν είναι η ημερομηνία επελεύσεώς τους, ακόμη και αν επήλθαν μετά την 31η Δεκεμβρίου 1997, υπό τον όρον ότι επέρχονται σε περίοδο νόμιμης παρατάσεως έναντι του άρθρου 5.2.»

29 Στον τίτλο VII της γνωμοδοτήσεώς της, η επιτροπή αποφάνθηκε επί των διαφόρων λόγων καθυστερήσεως που μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου. Σχετικά με τα γεγονότα που επικαλείται η SERS και μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν περίπτωση ανωτέρας βίας, στον τίτλο VII.1, κεφάλαιο Α, τμήμα 2, στοιχείο a, της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής, αναφέρονται τα εξής:

«Το πρώτο γεγονός που μπορεί να αποτελεί περίπτωση ανωτέρας βίας συνιστά η καθυστέρηση η οποία οφείλεται στον άκαρπο χαρακτήρα του διαγωνισμού σχετικά με τη σύμβαση για τον σκελετό του κτηρίου, που βασίζεται στο τεκμήριο συνεννοήσεως μεταξύ των εργολαβικών επιχειρήσεων και στην αναγκαιότητα διεξαγωγής νέου διαγωνισμού για την ανάθεση της εν λόγω συμβάσεως.

[...]

Πάντως, πρέπει να τονιστεί ότι το έγγραφο της 20ής Δεκεμβρίου 1994, απευθυνόμενο από τον γενικό διευθυντή της SERS στον γενικό διευθυντή της διοικήσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αφήνει να εννοηθεί ότι η SERS θα τηρήσει τις προβλεπόμενες στη σύμβαση-πλαίσιο προθεσμίες παρά την επανάληψη της διαβουλεύσεως και τον χαμένο χρόνο λόγω του σοβαρού αυτού επεισοδίου.

Εντούτοις, η επιτροπή [...] θεωρεί ότι τα συστατικά στοιχεία μιας περιπτώσεως ανωτέρας βίας έχουν χαρακτήρα αντικειμενικό: πρέπει, επομένως, να εκτιμώνται καθεαυτά ανεξαρτήτως της εκτιμήσεως, ενδεχομένως εσφαλμένης, στην οποία μπόρεσε να προβεί σχετικώς ένα συμβαλλόμενο μέρος σε χρόνο κατά τον οποίο όλες οι συνέπειες του γεγονότος αυτού δεν είχαν εξάλλου ακόμη εμφανιστεί.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η θέση της επιτροπής [...] είναι να καλέσει τα δύο συμβαλλόμενα μέρη να συνδιαλλαγούν για να εξετάσουν μαζί εκ των υστέρων το πραγματικό αποτέλεσμα του υπό κρίση γεγονότος επί της εξελίξεως του εργοταξίου έναντι της υποχρεώσεως επιμέλειας που βαρύνει την SERS.

Ανάλογα με την εξέταση αυτή, πρέπει να αποφασίσουν είτε να απορρίψουν είτε να δεχθούν πλήρως ή μερικώς το γεγονός αυτό ως αιτία παρατάσεως της ημερομηνίας αποπερατώσεως.»

30 Στον τίτλο VII.1, κεφάλαιο A, τμήμα 2, στοιχείο d, της γνωμοδοτήσεώς της, η επιτροπή εξετάζει τις παραλείψεις επιχειρήσεων που η SERS επικαλείται για να δικαιολογήσει την παράταση της ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου ως κατωτέρω:

«[...]

* Γενικώς, τέτοια γεγονότα δεν θεωρούνται ότι συνιστούν περίπτωση ανωτέρας βίας στο μέτρο που δεν μπορούν, κατ' αρχήν, να θεωρηθούν ως απρόβλεπτα. Οι παραλείψεις επιχειρήσεων είναι, πράγματι, σχετικά συνήθεις κατά τη διάρκεια της πραγματοποιήσεως ενός έργου και θεωρούνται από τη νομολογία ως συνήθεις κίνδυνοι του εργοταξίου.

** Πάντως, η παράλειψη του ομίλου [DRE] εμφανίζεται με ιδιαίτερο τρόπο λόγω των συνθηκών υπό τις οποίες επήλθε. Πράγματι, ο εν λόγω όμιλος, αφού υπέβαλε προσφορά στο πλαίσιο διαγωνισμού και η προσφορά του έγινε δεκτή, αρνήθηκε να υπογράψει την ίδια τη σύμβαση.

Η κατάσταση αυτή, καθεαυτή, μπορούσε να συνιστά περίπτωση ανωτέρας βίας υπό τον όρο η σημαντική καθυστέρηση την οποία προκάλεσε να αναγνωριστεί ως ανυπέρβλητη από τα συμβαλλόμενα μέρη, στα οποία απόκειται να εξετάσουν το ζήτημα αυτό.

Αν την εξετάσουν υπό την έννοια της αποδοχής της περιπτώσεως ανωτέρας βίας, η επιτροπή [...], πάντως, έχει τη γνώμη ότι, στην πολύ ειδική αυτή περίπτωση, η καταβολή των ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου δεν μπορεί να αποφευχθεί. Πράγματι, η απαλλαγή από την πληρωμή αυτή θα κατέληγε στην απαλλαγή του παραλείποντος ομίλου επιχειρήσεων από τις συνέπειες του πταίσματός του και στο να αναλάβει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζημία την οποία αναμφίβολα υπέστη η SERS, αλλά της οποίας την αποκατάσταση μπορεί να επιτύχει η τελευταία από τον εν λόγω όμιλο.

Η εν λόγω γνωμοδότηση της επιτροπής βασίζεται, εντούτοις, στο τεκμήριο πταίσματος στο οποίο υπέπεσε ο όμιλος DRE, ο οποίος αρνήθηκε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του. Αν το αρμόδιο δικαστήριο, στο οποίο προσέφυγε η SERS, κατέληγε σε αντίθετο συμπέρασμα, το ζήτημα της περιπτώσεως ανωτέρας βίας θα έπρεπε, επομένως, να επανεξετασθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη υπό το φως της δικαστικής αυτής αποφάσεως.

[...]»

31 Κατά το γράμμα του τίτλου VII.1, κεφάλαιο D, της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής, που αφορά τις τροποποιήσεις και τις συμπληρωματικές εργασίες:

«[...]

Όσον αφορά το πρωτόκολλο λειτουργίας, που συνιστά το παράρτημα αριθ. 5 της συμβάσεως-πλαισίου, αυτό ορίζει ότι:

"όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 5.3 της συμβάσεως-πλαισίου και τις τροποποιήσεις που έχουν επίπτωση στο σχέδιο, η SERS θα ενημερώσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την επίπτωση των σχεδιαζομένων τροποποιήσεων στην όλη προθεσμία.

Η προσυπογραφή των τροποποιήσεων από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα επιφέρει αυτοδικαίως ανάλογη παράταση της προθεσμίας του άρθρου 3 της συμβάσεως-πλαισίου."

Η επιτροπή [...] έχει τη γνώμη ότι, κατ' εφαρμογήν του κειμένου αυτού, οι προθεσμίες που οφείλονται από τις συμπληρωματικές εργασίες ή τις τροποποιήσεις που ζητήθηκαν ή έγιναν αποδεκτές από το Κοινοβούλιο πρέπει να ληφθούν εξ ολοκλήρου υπόψη ως προς την παράταση της ημερομηνίας αποπερατώσεως αφ' ης πληρούνται οι προϋποθέσεις που καθορίζονται από το άρθρο 3.2 του πρωτοκόλλου λειτουργίας.

Αυτό πρέπει να ισχύσει ακόμη περισσότερο καθόσον από τα έγγραφα του φακέλου προκύπτει ότι οι προθεσμίες που απορρέουν από το [τροποποιητικό έγγραφο] PEU 055 — Δίκτυο συνδιάσκεψη — ελήφθησαν υπόψη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ότι εκείνες που απορρέουν από το [τροποποιητικό έγγραφο] PEU 008 — Τροποποίηση του ημικυκλίου — έγιναν ρητώς αποδεκτές από αυτό, αυτό δε προκύπτει από το εν λόγω τροποποιητικό έγγραφο.»

32 Όσον αφορά τις προϋποθέσεις λήψεως υπόψη των λόγων παρατάσεως της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου, η επιτροπή έκρινε, στον τίτλο VII.2 της γνωμοδοτήσεώς της, ότι το άρθρο 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου, που προβλέπει ότι οι λόγοι παρατάσεως που προβλέπονται εκεί μπορούν να επιφέρουν μετάθεση

της ημερομηνίας αυτής μόνον αν η SERS ενημέρωσε το Κοινοβούλιο αφ' ης έλαβε γνώση της επελεύσεώς τους, πρέπει να εφαρμόζεται καλοπίστως και «αποκλείοντας οποιοδήποτε περιττό φορμαλισμό, εφόσον η πληροφορία περιήλθε σε γνώση του Κοινοβουλίου κατά τρόπο επαρκώς σαφή».

33 Ως προς τους ενδιάμεσους τόκους, ο τίτλος VIII της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής αναφέρει τα εξής:

«[...]

[Από τις διατάξεις του άρθρου 6.3, τελευταίο εδάφιο, της συμβάσεως-πλαισίου] προκύπτει ότι το καθεστώς των ενδιαμέσων τόκων είναι αυτοτελές σε σχέση προς εκείνο των ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου, πράγμα το οποίο εξηγείται από τη διαφορά των αντιστοίχων αντικειμένων τους.

Συνεπώς, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να τύχει της απαλλαγής από την υποχρέωση σχετικά με την καταβολή των ενδιαμέσων τόκων μόνον υπό τη διπλή προϋπόθεση ότι:

— αφενός, η πραγματική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου είναι μεταγενέστερη της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεώς του·

— αφετέρου, η χρονική αυτή διαφορά μπορεί να καταλογιστεί στην SERS λόγω πταίσματός της ή άλλως να οφείλεται σε καθυστέρηση που το Δικαστήριο του άρθρου 29 δεν αναγνωρίζει ως δικαιολογημένη.

Η επιτροπή [...] έχει τη γνώμη ότι ως πταίσμα της SERS πρέπει να νοείται προσωπικό πταίσμα του αναδόχου αποκλειομένων, μεταξύ άλλων, αυτών που καταλογίζονται στους υπεργολάβους του ή τους υπεργολάβους τους.

Όσον αφορά τις "καθυστερήσεις που το δικαστήριο του άρθρου 29 δεν αναγνωρίζει ως δικαιολογημένες", η σύμβαση δεν παρέχει κανένα κριτήριο εκτιμήσεως και παραπέμπει στο Πρωτοδικείο.

Η επιτροπή [...], συνεπώς, διερωτάται σε ποια κριτήρια θα μπορούσε η ίδια ή τα συμβαλλόμενα μέρη, προτού το δικαστήριο αυτό επιληφθεί της υποθέσεως, να βασιστούν για να προσδιορίσουν τον δικαιολογημένο ή όχι χαρακτήρα της καθυστερήσεως που προβάλλει η SERS.

Είναι της γνώμης ότι, δεδομένου ότι οι λόγοι παρατάσεως που απαριθμούνται στο άρθρο 5.2 έχουν ήδη ληφθεί υπόψη λόγω της διατυπώσεως του άρθρου 6.3, τελευταίο εδάφιο, αυτοί που απαριθμούνται στο άρθρο 3.3, ως προς τους οποίους πρέπει να υπομνησθεί ότι δεν είναι περιοριστικοί, θα μπορούσαν να παρέχουν χρήσιμες ενδείξεις στον τομέα αυτό.»

Η διαδικασία

34 Η αγωγή-προσφυγή του Κοινοβουλίου (στο εξής: προσφυγή) κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 20 Απριλίου 1999.

35 Με έγγραφο της 21ης Απριλίου 1999, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου πιστοποίησε τη λήψη του δικογράφου και, αφού υπενθύμισε ότι το Πρωτοδικείο δεν ήταν αρμόδιο για να αποφανθεί δυνάμει ρήτρας διαιτησίας σύμφωνα με το άρθρο 181 της

Συνθήκης επί προσφυγών που ασκεί θεσμικό όργανο, ενημέρωσε το Κοινοβούλιο για την πρόθεσή του να διαβιβάσει, σύμφωνα με το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, το δικόγραφο της προσφυγής στον Γραμματέα του Δικαστηρίου, εκτός εάν το Κοινοβούλιο τον ενημερώσει, πριν από τις 3 Μαΐου 1999, ότι είχε την πρόθεση πράγματι να προσφύγει στο Πρωτοδικείο.

36 Στις 28 Απριλίου 1999, το Κοινοβούλιο απάντησε ότι δεν είχε καμία αντίρρηση να διαβιβαστεί το δικόγραφό του στον Γραμματέα του Δικαστηρίου.

37 Το εν λόγω δικόγραφο κατατέθηκε μερίμνη του Γραμματέα του Πρωτοδικείου στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Μαΐου 1999 και πρωτοκολλήθηκε την επομένη.

38 Με χωριστό δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Ιουλίου 1999, ο Δήμος και η SERS άσκησαν, σύμφωνα με το άρθρο 91, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής, ισχυριζόμενες ότι αυτή είχε ασκηθεί εκπροθέσμως και ότι η διαβίβασή της στο Δικαστήριο ήταν αντικανονική.

39 Με απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1999, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 91, παράγραφος 4, του Κανονισμού του Διαδικασίας, να εξετάσει την ένσταση απαραδέκτου μαζί με την ουσία της υποθέσεως.

40 Στις 7 Απριλίου 2000, το Κοινοβούλιο κατέθεσε αίτηση ζητώντας την αναστολή της διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 82α, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, για τον λόγο ότι διαπραγματεύσεις μεταξύ των διαδίκων ήσαν σε εξέλιξη.

41 Με έγγραφο της 17ης Απριλίου 2000, η SERS και ο Δήμος αντιτάχθηκαν στην αίτηση αυτή για τον λόγο ότι η SERS δεν είχε συμμετάσχει στις διαπραγματεύσεις στις οποίες αναφερόταν το Κοινοβούλιο.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, στις 10 Μαΐου 2000, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να μην αναστείλει τη διαδικασία.

43 Με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Οκτωβρίου 2002, η SERS και ο Δήμος ζήτησαν την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, η οποία είχε λήξει στις 26 Σεπτεμβρίου 2002 μετά την ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με διάταξη του Δικαστηρίου της 3ης Φεβρουαρίου 2003.

Τα αιτήματα των διαδίκων

44 Όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου, ο Δήμος και η SERS ζητούν από το Δικαστήριο:

— να κρίνει παραδεκτή και βάσιμη την ένσταση αυτή, κατ' εφαρμογήν των άρθρων 91 επ. του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου·

— να κρίνει και να διαπιστώσει ότι η προκαθορισμένη προθεσμία των 30 ημερών που προβλέπεται για την άσκηση προσφυγής ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου κατά της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής είχε λήξει κατά την ημερομηνία της ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγής, δηλαδή την 5η Μαΐου 1999·

— να διαπιστώσει ότι η γνωμοδότηση της επιτροπής κατέστη οριστική και αμετάκλητη·

— να καταδικάσει το Κοινοβούλιο στα δικαστικά έξοδα και στην καταβολή, υπέρ εκάστης εξ αυτών, αποζημιώσεως για τη διαδικασία ύψους 20 000 ευρώ·

— λίαν επικουρικώς και στην περίπτωση κατά την οποία, λόγω του ανεφίκτου, το Δικαστήριο αποφασίσει είτε να εξετάσει την ένσταση μαζί με την ουσία της υποθέσεως, είτε να απορρίψει την ένσταση με χωριστή απόφαση, να χορηγήσει στον Δήμο και στην SERS όλες τις σκόπιμες νέες προθεσμίες για να διατυπώσουν τα επί της ουσίας αιτήματά τους.

45 Ως προς την ένσταση απαραδέκτου, το Κοινοβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την ένσταση απαραδέκτου ως αβάσιμη·

— να απορρίψει το αίτημα του Δήμου και της SERS για την καταβολή αποζημιώσεως για τη διαδικασία ύψους 20 000 ευρώ·

— να καταδικάσει τους διαδίκους αυτούς στα δικαστικά έξοδα·

— να συνεχίσει την επί της ουσίας διαδικασία ή άλλως, επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου.

46 Ως προς την ουσία, το Κοινοβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

— να καταδικάσει την SERS στην καταβολή των ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου από τις 9 Ιανουαρίου 1998, συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου, έως και τις 14 Δεκεμβρίου 1998, παραμονή της ημερομηνίας διαπιστώσεως της αποπερατώσεως του εν λόγω κτηρίου ή άλλως, επικουρικώς, να υποχρεώσει την SERS στην καταβολή ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου από τη συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως που το Δικαστήριο θα έχει καθορίσει·

— να κηρύξει αδικαιολόγητες τις παρατηρηθείσες καθυστερήσεις από τις 9 Ιανουαρίου 1998, συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου, και, συνεπώς, να διαπιστώσει ότι το Κοινοβούλιο δεν οφείλει ενδιάμεσους τόκους από την εν λόγω ημερομηνία και ως τις 14 Δεκεμβρίου 1998, παραμονή της ημερομηνίας διαπιστώσεως αποπερατώσεως του εν λόγω κτηρίου ή, άλλως, επικουρικώς, να διαπιστώσει ότι το Κοινοβούλιο δεν οφείλει ενδιάμεσους τόκους από τη συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως που το Δικαστήριο θα έχει καθορίσει·

— να ακυρώσει τη γνωμοδότηση της επιτροπής·

— να καταδικάσει τον Δήμο και την SERS στα δικαστικά έξοδα·

— να κρίνει απαράδεκτη την ανταγωγή των εν λόγω διαδίκων κατά της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής·

— να απορρίψει το αίτημα των εν λόγω διαδίκων για την καταβολή αποζημιώσεως για τη διαδικασία ύψους 300 000 γαλλικών φράγκων (FRF)·

— να απορρίψει στο σύνολό τους τα λοιπά αιτήματα των εν λόγω διαδίκων.

47 Ως προς την ουσία, ο Δήμος και η SERS ζητούν από το Δικαστήριο:

— να πιστοποιήσει το ότι αυτοί υποβάλλουν αιτήματα επί της ουσίας μόνον υπό την επιφύλαξη των περί απαραδέκτου της προσφυγής του Κοινοβουλίου αιτημάτων, χωρίς να παραιτούνται από αυτά, και, αντιθέτως, επιβεβαιώνοντάς τα·

υπό την επιφύλαξη αυτή:

— να πιστοποιήσει ότι ασκούν ανταγωγή κατά της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής, καθόσον αυτή έκρινε ότι η προθεσμία αποπερατώσεως έληγε στις 31 Δεκεμβρίου 1997 και ότι παρατάθηκε μόνο για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου·

— να κρίνει ότι η προθεσμία της 31ης Δεκεμβρίου 1997 αποτελεί προσωρινή μόνον προθεσμία, δυναμένη να παραταθεί για όλους τους λόγους που δικαιολογούνται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3 της συμβάσεως-πλαισίου ως προς όλες του τις διατάξεις, το οποίο αποτελεί ένα αδιαίρετο σύνολο·

και, ως προς την προσφυγή του Κοινοβουλίου:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να κρίνει ότι το Δικαστήριο δεν έχει άλλη εξουσία ή μεγαλύτερη εξουσία απ' ό,τι η επιτροπή·

— να κρίνει ότι το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί μόνον επί των αρχών δικαίου που έχουν εφαρμογή στη διαφορά, αποκλειομένης της εξετάσεως των γεγονότων και, κατά μείζονα λόγο, ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί ούτε να καταδικάσει ούτε να καθορίσει ημερομηνία αποπερατώσεως προκειμένου για πραγματικά ζητήματα που δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα του διευθετικού οργάνου και του Δικαστηρίου, το οποίο αποφαίνεται λόγω του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της προσφυγής του Κοινοβουλίου·

— να επιβεβαιώσει τη γνωμοδότηση της επιτροπής, ως προς όλα τα σημεία που δεν αποτελούν αντικείμενο της ανταγωγής του Δήμου και της SERS·

— να καταδικάσει το Κοινοβούλιο στην πληρωμή των εξόδων και δαπανών καθώς και σε αποζημίωση διαδικασίας ύψους 300 000 FRF.

Επί του παραδεκτού της προσφυγής του Κοινοβουλίου

Επιχειρήματα των διαδίκων

48 Η ένσταση απαραδέκτου που ασκήθηκε από τον Δήμο και την SERS κατά της προσφυγής που άσκησε το Κοινοβούλιο βασίζεται σε δύο διαφορετικούς λόγους.

49 Προς στήριξη του πρώτου τους λόγου που βασίζεται στη λήξη της προθεσμίας για την άσκηση της προσφυγής, ισχυρίζονται ότι το Πρωτοδικείο, ενώ είχε λάβει το δικόγραφο του Κοινοβουλίου εντός της τασσομένης προθεσμίας των 30 ημερών, δεν επελήφθη κανονικής προσφυγής και πρωτοκολληθείσας πριν από τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας, εφόσον, αφού διαπίστωσε ότι δεν ήταν αρμόδιο να αποφανθεί επί της εν λόγω προσφυγής, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου δεν έδωσε σ' αυτήν καμία συνέχεια. Επιπλέον, η ενώπιον αναρμοδίου δικαστηρίου άσκηση της προσφυγής δεν μπορεί να διακόψει την προθεσμία ασκήσεως προσφυγής. Προσθέτουν ότι, κατά την ημερομηνία κατά την οποία η προσφυγή πρωτοκολλήθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο, η προθεσμία αυτή έληξε. Η καθυστέρηση αυτή τονίσθηκε περισσότερο ακόμη από το γεγονός ότι το Κοινοβούλιο έδωσε τη συγκατάθεσή του για τη διαβίβαση της προσφυγής του στο Δικαστήριο μόλις στις 28 Απριλίου 1999, δηλαδή μετά τη λήξη της προθεσμίας για την άσκηση της προσφυγής.

50 Προς στήριξη του δευτέρου τους λόγου, που βασίζεται στην έλλειψη νομιμότητας της διαδικασίας με την οποία το δικόγραφο διαβιβάστηκε από το Πρωτοδικείο στο Δικαστήριο, ο Δήμος και η SERS ισχυρίζονται, πρώτον, ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να επιληφθεί με απλό έγγραφο. Δεύτερον, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου δεν μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο στη θέση του προσφεύγοντος. Τέλος, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου κακώς, και χωρίς έννομο αποτέλεσμα, διαβίβασε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, την προσφυγή στον Γραμματέα του Δικαστηρίου. Πράγματι, το άρθρο αυτό αφορά αποκλειστικώς τις περιπτώσεις κατά τις οποίες «η προσφυγή ή άλλο διαδικαστικό έγγραφο, απευθυνόμενο στο Πρωτοδικείο κατατεθεί, εκ παραδρομής στον Γραμματέα του Δικαστηρίου» και αντιστρόφως. Όμως, εν προκειμένω, δεν υπήρξε

παραδρομή, εφόσον το δικόγραφο απευθυνόταν στο Πρωτοδικείο και κατατέθηκε ενώπιον του Γραμματέα αυτού. Υπό τις συνθήκες αυτές, στο Πρωτοδικείο απόκειται να εξετάσει το πρόβλημα της αρμοδιότητας εκδίδοντας διάταξη κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου.

51 Ως προς τον πρώτο λόγο, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο δεν ανήκουν σε χωριστές δικαιοδοτικές τάξεις, αλλά συνιστούν ένα και το αυτό κοινοτικό θεσμικό όργανο, προβλεπόμενο ως τοιούτο από τη Συνθήκη ΕΚ. Εξάλλου, από το γράμμα του άρθρου 47, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής αναστέλλεται όταν το δικόγραφο διαβιβάζεται από μια Γραμματεία του εν λόγω θεσμικού οργάνου σε άλλη. Η προσφυγή ασκείται εγκύρως αφ' ης το δικόγραφο κατατεθεί εντός της τασσομένης προθεσμίας ενώπιον μιας εκ των Γραμματειών του οργάνου. Αυτό συμβαίνει εν προκειμένω, εφόσον το δικόγραφο κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου πριν από τη λήξη της προθεσμίας των 30 ημερών για την άσκηση της προσφυγής.

52 Ως προς τον δεύτερο λόγο, το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται ότι η υποστηριζομένη από τον Δήμο και την SERS άποψη βασίζεται σε μια υπερβολικά τυπολατρική ερμηνεία του άρθρου 47 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου. Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο και το Δικαστήριο είναι δύο δικαιοδοτικά όργανα που μοιράζονται την άσκηση των αρμοδιοτήτων ενός και του αυτού θεσμικού οργάνου, δεν είναι ούτε σκόπιμο ούτε πρόσφορο για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης οι προβλεπόμενες από τη διάταξη αυτή διαδικασίες να εφαρμόζονται με υπερβολική αυστηρότητα. Εν πάση περιπτώσει, από το έγγραφο με το οποίο το Κοινοβούλιο κατέθεσε το δικόγραφο προκύπτει ότι αυτό δεν είχε την πρόθεση να προσφύγει στο Πρωτοδικείο αλλά στο Δικαστήριο. Ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου, επομένως, μπορούσε θεμιτώς να έχει εκτιμήσει ότι η κατάθεση του δικογράφου ενώπιον του Πρωτοδικείου οφειλόταν σε σφάλμα του οποίου την πιθανότητα το Κοινοβούλιο είχε αντιληφθεί και είχε αποδεχθεί την αναγκαία συνέπεια, δηλαδή τη διαβίβαση του δικογράφου στη Γραμματεία του Δικαστηρίου. Επικουρικώς, στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα έκρινε, εντούτοις, ότι η διαβίβαση αυτή ήταν αντικανονική, το Κοινοβούλιο ζητεί την παραπομπή της υποθέσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου ώστε, το τελευταίο να μπορεί τυπικώς να κηρυχθεί αναρμόδιο και να αναπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

53 Όσον αφορά τον πρώτο λόγο, σχετικά με την ημερομηνία καταθέσεως του δικογράφου, που πρέπει να ληφθεί υπόψη για να επαληθευθεί αν η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής τηρήθηκε, πρέπει να υπομνησθεί ότι, οσάκις, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο παραπέμπει μια υπόθεση στο Πρωτοδικείο, το τελευταίο επιλαμβάνεται εγκύρως της υποθέσεως ακόμη και αν η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής έχει λήξει (βλ., υπό την έννοια αυτή, διάταξη της 23ης Μαΐου 1990, C-72/90, Asia Motor France κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2181, σκέψεις 16 έως 20). Η ίδια αρχή εφαρμόζεται οσάκις το Πρωτοδικείο παραπέμπει μια υπόθεση στο Δικαστήριο.

54 Επομένως, ο πρώτος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

55 Ως προς τον δεύτερο λόγο, που βασίζεται στην έλλειψη νομιμότητας της διαδικασίας με την οποία το δικόγραφο διαβιβάστηκε από το Πρωτοδικείο στο Δικαστήριο, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, το Πρωτοδικείο όφειλε οπωσδήποτε να διαπιστώσει ότι δεν ήταν αρμόδιο να επιληφθεί της προσφυγής του Κοινοβουλίου, η οποία πράγματι υπάγεται στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, και ότι έπρεπε, επομένως, να την παραπέμψει στο Δικαστήριο, χωρίς εντούτοις αυτή να καταστεί απαράδεκτη λόγω εκπροθέσμου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 52 της παρούσας αποφάσεως. Συνεπώς, το γεγονός ότι ο ίδιος ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου διαβίβασε την προσφυγή στον Γραμματέα του Δικαστηρίου δεν μπορεί να έχει καμία επίπτωση στο παραδεκτό αυτής.

56 Επομένως, ο δεύτερος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως μη ασκών επιρροή.

57 Ενόψει των εκτιμήσεων αυτών, η ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής του Κοινοβουλίου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του παραδεκτού της ανταγωγής του Δήμου και της SERS

Επιχειρήματα των διαδίκων

58 Το Κοινοβούλιο ήγειρε ένσταση απαραδέκτου κατά της ανταγωγής που άσκησαν αμυνόμενοι ο Δήμος και η SERS. Ισχυρίστηκε συναφώς ότι στις 8 Μαρτίου 2000, ημερομηνία καταθέσεως αυτής στη Γραμματεία του Δικαστηρίου, η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής κατά της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής είχε παρέλθει. Δεδομένου ότι η ανταγωγή δεν απέβλεπε στην ακύρωση σημείου της προσβαλλομένης από το Κοινοβούλιο γνωμοδοτήσεως της επιτροπής, αυτή ήταν απαράδεκτη.

59 Ο Δήμος και η SERS υποστηρίζουν ότι η ανταγωγή τους είναι παραδεκτή δεδομένου ότι ενημερώθηκαν για την προσφυγή του Κοινοβουλίου μόνο μετά την παρέλευση της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, της προσθήκης της συμβάσεως-πλαισίου, το δε δικαίωμα ασκήσεως αυτής της ανταγωγής συνδέεται στενώς με την έννοια της δίκαιης δίκης καθώς και την αρχή της «ισότητας των όπλων».

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

60 Από το άρθρο 1, παράγραφος 2, της προσθήκης στη σύμβαση-πλαίσιο προκύπτει ότι η γνωμοδότηση που η επιτροπή επρόκειτο να εκδώσει έπρεπε να έχει δεσμευτικό

χαρκτήρα για τα συμβαλλόμενα μέρη, ελλείψει της ασκήσεως εκ μέρους ενός εξ αυτών προσφυγής κατ' αυτής ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου. Μια τέτοια προσφυγή μπορεί επομένως να εξομοιωθεί με έφεση κατ' αποφάσεως δικαιοδοτικού οργάνου. Πάντως, ο Κανονισμός Διαδικασίας του Δικαστηρίου δεν απαγορεύει την άσκηση ανταγωγής σε ένα τέτοιο πλαίσιο, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

61 Πράγματι, το άρθρο 116, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, το οποίο έχει εφαρμογή κατ' αναλογία εν προκειμένω, προβλέπει:

«Τα αιτήματα του υπομνήματος αντικρούσεως έχουν ως αντικείμενο:

— την ολική ή μερική απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως ή την ολική ή μερική αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου,

— την ολική ή μερική αποδοχή των αιτημάτων που υποβλήθηκαν πρωτοδίκως, αποκλειομένου κάθε νέου αιτήματος.»

62 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι τα αιτήματα που περιλαμβάνονται στο υπόμνημα αντικρούσεως που υπέβαλαν ο Δήμος και η SERS ανταποκρίνονται στα κριτήρια αυτά, δεδομένου ότι τείνουν, μεταξύ άλλων, στη μερική ακύρωση της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής και επιδιώκουν να γίνουν δεκτά τα ενώπιον αυτής υποβληθέντα αιτήματα ως προς τον προσδιορισμό της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου.

63 Όσον αφορά την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ασκηθεί μια τέτοια ανταγωγή, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 115, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου προβλέπει ότι η προθεσμία για την υποβολή υπομνήματος αντικρούσεως είναι δύο μήνες από την επίδοση της αιτήσεως αναιρέσεως.

64 Επειδή η προθεσμία αυτή τηρήθηκε εν προκειμένω, η ανταγωγή πρέπει να κριθεί παραδεκτή.

Επί του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της προσφυγής που άσκησε το Κοινοβούλιο

Επιχειρήματα των διαδίκων

65 Ο Δήμος και η SERS ισχυρίζονται ότι, αντίθετα προς αυτά που υποστηρίζει το Κοινοβούλιο στο δικόγραφό του, το Δικαστήριο δεν μπορεί να τους καταδικάσει στην καταβολή ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου, διότι η ασκηθείσα από το Κοινοβούλιο προσφυγή δεν έχει μεταβιβαστικό αποτέλεσμα και το Δικαστήριο δεν διαθέτει άλλες αρμοδιότητες από αυτές που διαθέτει η επιτροπή. Δεδομένου ότι η τελευταία όφειλε μόνο να αποφανθεί κατά νόμον ως προς την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της συμβάσεως-πλαισίου, το Δικαστήριο ούτε μπορεί να καταδικάσει έναν από τους διαδίκους στην καταβολή οποιουδήποτε χρηματικού ποσού ούτε μπορεί να αποφανθεί επί των πραγματικών περιστατικών και του υπολογισμού των παρατάσεων της προθεσμίας αποπερατώσεως του κτηρίου ή της μεταθέσεως της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως αυτού. Ο Δήμος και η SERS προσθέτουν ότι, δεδομένου ότι οι διάδικοι αποφάσισαν να ρυθμίσουν τη διαφορά τους φιλικά απευθυνόμενοι σε συμβιβαστές, το Δικαστήριο δεν μπορεί να καταστεί ο δικαστής της συμβάσεως σε περίπτωση που επιλαμβάνεται προσφυγής που θέτει υπό αμφισβήτηση τη γνωμοδότηση της επιτροπής.

66 Το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται αντιθέτως ότι, κατ' εφαρμογήν των άρθρων 29 της συμβάσεως-πλαισίου και 4 του πρωτοκόλλου διευθετήσεως, όχι μόνον το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για να αποφανθεί επί του τμήματος της προσφυγής που αποσκοπεί στην ακύρωση της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής, αλλά μπορεί επίσης να αποφανθεί, ως δικαστής της συμβάσεως, επί των πραγματικών περιστατικών και της πραγματικής εφαρμογής της συμβάσεως-πλαισίου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

67 Πρέπει να παρατηρηθεί, αφενός, ότι από το άρθρο 29 της συμβάσεως-πλαισίου προκύπτει ότι το δικαιοδοτικό όργανο που αφορά η διάταξη αυτή είναι αρμόδιο να επιληφθεί οποιασδήποτε διαφοράς σχετικής με την εν λόγω σύμβαση. Επομένως, από τη διάταξη αυτή περί απονομής αρμοδιότητας καλύπτονται τόσο οι σχετικές με την πληρωμή χρηματικού ποσού διαφορές όσο και οι διαφορές μεταξύ των διαδίκων ως προς το ζήτημα του χαρακτηρισμού ορισμένων πραγματικών περιστατικών ή αυτών που αφορούν τον προσδιορισμό της ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου που η SERS είχε την υποχρέωση να κατασκευάσει.

68 Αφετέρου, ούτε το γεγονός ότι η προσθήκη της συμβάσεως-πλαισίου προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη απευθύνονται σε μια επιτροπή που έχει ως αποστολή να επιλύσει τη διαφορά μεταξύ των συμβαλλομένων μερών ως προς το ζήτημα της ερμηνείας και της εφαρμογής των άρθρων 3, 5, 6, και 25 της εν λόγω συμβάσεως, ούτε το γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της εν λόγω προσθήκης, η γνωμοδότηση της επιτροπής έχει δεσμευτικό αποτέλεσμα για τα συμβαλλόμενα μέρη ελλείψει προσφυγής κατ' αυτής, μπορούν να εμποδίσουν το Δικαστήριο να αποφανθεί με πλήρη δικαιοδοσία, εφόσον καμία διάταξη συμφωνηθείσα μεταξύ των διαδίκων δεν περιορίζει ρητώς ή σιωπηρώς την έκταση των αρμοδιοτήτων που απονεμήθηκαν στο Δικαστήριο με τη ρήτρα διαιτησίας του άρθρου 29 της συμβάσεως-πλαισίου.

69 Επομένως, το Δικαστήριο είναι εν προκειμένω αρμόδιο να αποφανθεί με πλήρη δικαιοδοσία.

Επί της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής

Επιχειρήματα των διαδίκων

70 Κατά το Κοινοβούλιο, από τον συνδυασμό των άρθρων 3.2 και 3.3 της συμβάσεως-πλαισίου προκύπτει ότι η συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου είναι η 31η Δεκεμβρίου 1997. Η ημερομηνία αυτή συνιστά μια από τις λεπτομέρειες μιας υποχρεώσεως αποτελέσματος και, προκειμένου να τηρηθεί, η σύμβαση-πλαίσιο προέβλεψε ρητώς, στα άρθρα της 3.2, 5.1, 5.2 και 25, προστατευτικές διατάξεις.

71 Ως προς τις ποινικές ρήτρες λόγω εκπροθέσμου, το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται ότι, ενόψει του γεγονότος ότι οι προϋποθέσεις των άρθρων 3.2 και 3.3 της συμβάσεως-πλαισίου δεν πληρούνται εν προκειμένω, η SERS υποχρεούται, για μόνο τον λόγο ότι η προθεσμία αποπερατώσεως δεν τηρήθηκε, στην καταβολή, αυτοδικαίως και άνευ διατυπώσεων, της ποινικής ρήτρας λόγω εκπροθέσμου που προβλέπει το άρθρο 5.1 της συμβάσεως-πλαισίου. Πάντως, προσθέτει ότι, βάσει του τροποποιητικού εγγράφου PEU 055, παρέσχε 5 επιπλέον εργάσιμες ημέρες στην SERS για την αποπεράτωση του κτηρίου. Επομένως, οι ποινικές ρήτρες λόγω εκπροθέσμου οφείλονται μόνον από τις 9 Ιανουαρίου 1998. Επικουρικώς, στην περίπτωση κατά την οποία η συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως που γίνει δεκτή θα είναι μεταγενέστερη της 9ης Ιανουαρίου 1998, το Κοινοβούλιο θεωρεί ότι η SERS πρέπει να καταδικαστεί στην καταβολή των ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου από την ημερομηνία αυτή έως τις 14 Δεκεμβρίου 1998, παραμονή της ημερομηνίας διαπιστώσεως της αποπερατώσεως του κτηρίου.

72 Ως προς τους ενδιάμεσους τόκους, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου, απαλλάσσεται της καταβολής των τόκων αυτών μεταξύ της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου και της ημερομηνίας διαπιστώσεως της εν λόγω αποπερατώσεως σε περίπτωση που η μετάθεση της ημερομηνίας αποπερατώσεως οφείλεται είτε σε πταίσμα της SERS, είτε σε καθυστέρηση που το δικαστήριο του άρθρου 29 της συμβάσεως-πλαισίου δεν αναγνώρισε ως δικαιολογημένη. Ο όρος «μετάθεση» αφορά στο πλαίσιο αυτό την υπέρβαση της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως.

73 Ως προς το δεύτερο σκέλος της εναλλακτικής δυνατότητας, δηλαδή την περίπτωση της καθυστερήσεως που δεν αναγνωρίζεται ως δικαιολογημένη από το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο, το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται ότι το άρθρο 6 της συμβάσεως-πλαισίου, εκτός αυτού που ορίζεται συναφώς αλλαχού στη σύμβαση, δεν περιέχει καμία διάταξη σύμφωνα με την οποία να μπορεί να αναγνωριστεί μια καθυστέρηση ως δικαιολογημένη. Επειδή το άρθρο 6.3, τελευταίο εδάφιο, της συμβάσεως-πλαισίου μπορεί να εφαρμοστεί μόνο μετά τη συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου, ο δικαιολογημένος ή μη δικαιολογημένος χαρακτήρας μιας καθυστερήσεως μπορεί να προκύπτει μόνον από το άρθρο 5.2 της ίδιας συμβάσεως, που καθορίζει τη μετάθεση της εν λόγω ημερομηνίας. Επομένως, μια καθυστέρηση μπορεί να δικαιολογηθεί, υπό την έννοια του άρθρου 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου, μόνον αν:

— η SERS ενημέρωσε το Κοινοβούλιο, αμέσως μόλις έλαβε σχετικώς γνώση, για την επέλευση οποιουδήποτε ενδεχομένου λόγου καθυστερήσεως του άρθρου 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου·

— η SERS ζήτησε παράταση της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου, στη συνέχεια δε αυτή συμφωνήθηκε μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, και

— η SERS ενημέρωσε το Κοινοβούλιο για τα σχεδιαζόμενα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα για την κάλυψη της καθυστερήσεως.

74 Όμως, εν προκειμένω, οι πληροφορίες δεν παρασχέθηκαν όπως έπρεπε και η σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου δεν ζητήθηκε σύμφωνα με την προβλεπομένη διαδικασία, δεδομένου ότι οι ανακοινωθείσες πληροφορίες δεν ήσαν πλήρεις και έλειπαν αυτές που αφορούσαν τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα που έπρεπε να ληφθούν.

75 Υπό τις συνθήκες αυτές, εκτός της καθυστερήσεως που οφειλόταν στις αναγκαίες συμπληρωματικές εργασίες για να ληφθεί υπόψη το τροποποιητικό έγγραφο PEU 055, οποιαδήποτε καθυστέρηση πέραν της 31ης Δεκεμβρίου 1997 ήταν αδικαιολόγητη.

76 Ως προς το πρώτο σκέλος της εναλλακτικής δυνατότητας, δηλαδή την περίπτωση κατά την οποία η καθυστέρηση οφειλόταν σε πταίσμα της SERS, το Κοινοβούλιο παρατηρεί εκ προοιμίου ότι η SERS, ως κύριος του έργου, έπρεπε να διαδραματίζει ουσιώδη ρόλο κατά την υλοποίηση του σχεδίου οικοδομήσεως. Υπό την ιδιότητα αυτή, όφειλε, μεταξύ άλλων, να βεβαιωθεί για την καλή εκτέλεση του σχεδίου, καθώς επίσης να εξοφλήσει υπερακριβώς τις πληρωμές των επιχειρήσεων και των άλλων δανειστών σύμφωνα με τις συμφωνηθείσες προθεσμίες. Σ' αυτήν απέκειτο επίσης να δίνει τις κατάλληλες οδηγίες για την οικονομία του σχεδίου και να αναλάβει τη σχετική ευθύνη, δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις αυτές αποτελούσαν κατ' ουσίαν τον λόγο της αμοιβής που επρόκειτο να λάβει από το Κοινοβούλιο.

77 Όμως, κατά το Κοινοβούλιο, η SERS δεν ανταποκρίθηκε στις υποχρεώσεις αυτές ικανοποιητικώς και δεν διηύθυνε πραγματικά το εργοτάξιο. Έτσι, η έλλειψη διορθωτικών μέτρων δυναμένων να καλύψουν τις καθυστερήσεις και την ανεπάρκεια του παρευρισκομένου στο εργοτάξιο εργατικού δυναμικού προκάλεσε συχνές μεταθέσεις στις ημερομηνίες αποπερατώσεως του κτηρίου. Οι ελλείψεις που παρατηρήθηκαν στο πλαίσιο της οικονομίας του σχεδίου προέκυπταν εξάλλου σαφώς από πολλές ακροάσεις που πραγματοποιήθηκαν για λογαριασμό του Κοινοβουλίου.

78 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι το πταίσμα της SERS, υπό την έννοια του άρθρου 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου, αποδεικνύεται επαρκώς και

ότι, επομένως, δεν οφείλει ενδιάμεσους τόκους για την περίοδο από 9 Ιανουαρίου έως 14 Δεκεμβρίου 1998 ή, επικουρικώς, για την περίοδο μεταξύ της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου που δέχθηκε το Δικαστήριο και της 14ης Δεκεμβρίου 1998.

79 Όσον αφορά τον τίτλο VII.1, κεφάλαιο Α, της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής, περί της ανωτέρας βίας, το Κοινοβούλιο ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η καθυστέρηση που οφείλεται στον άκαρπο χαρακτήρα του διαγωνισμού σχετικά με τη σύμβαση για την κατασκευή του σκελετού δεν μπορεί να οφείλεται στην ύπαρξη ανωτέρας βίας. Πράγματι, αφενός, δεδομένου ότι η SERS ζήτησε να μπορεί να τύχει, για τον λόγο αυτό, 128 ημερών καθυστερήσεως μόνο μετά τη σύσταση της επιτροπής, η αίτηση αυτή δεν υποβλήθηκε εντός της προβλεπομένης από τη σύμβαση-πλαίσιο προθεσμίας και είναι, επομένως, προδήλως απαράδεκτη.

80 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει, αφετέρου, ότι, δεδομένου ότι η SERS δέχθηκε με έγγραφο της 20ής Δεκεμβρίου 1994 ότι, παρά το άκαρπο αποτέλεσμα του υπό εξέταση διαγωνισμού, το προβλεφθέν περιθώριο αποπερατώσεως του κτηρίου της επέτρεπε να παραμείνει ευρέως εντός των προβλεπομένων από τη σύμβαση-πλαίσιο προθεσμιών και ότι η για τον λόγο αυτό προβαλλομένη καθυστέρηση δεν αναφέρθηκε στις εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο των εργασιών που υποβλήθηκαν τακτικώς στο Κοινοβούλιο, η θέση την οποία υιοθέτησε η SERS στο εν λόγω έγγραφο δεν μπορεί να οφείλεται, αντίθετα προς αυτό που η επιτροπή έκρινε, σε εσφαλμένη εκτίμηση της καταστάσεως.

81 Επομένως, κατά το Κοινοβούλιο, η καθυστέρηση που προέκυψε από την αποτυχία του διαγωνισμού σχετικά με τη σύμβαση για την κατασκευή του σκελετού δεν ήταν ούτε ανυπέρβλητη ούτε ακαταμάχητη. Χαρακτηρίζοντας την εν λόγω καθυστέρηση ως περίπτωση ανωτέρας βίας, η επιτροπή προέβη σε εσφαλμένο νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών.

82 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει, δεύτερον, ότι, χαρακτηρίζοντας, στον τίτλο VII.1, κεφάλαιο Α, τμήμα 2, στοιχείο d, της γνωμοδοτήσεώς της, την πλημμέλεια του ομίλου DRE ως ανωτέρα βία, η επιτροπή υπέπεσε και σε άλλο σφάλμα. Πράγματι, στο

μέτρο που οι συναφθείσες από την SERS συμβάσεις όφειλαν, κατ' αρχήν, να απορρέουν από διαγωνισμούς, η άρνηση εταιρίας, της οποίας η προσφορά είχε γίνει δεκτή, να υπογράψει τη σύμβαση σχετικά με το έργο δεν μπορεί να συνιστά, αντίθετα προς αυτό που η επιτροπή έκρινε με τη γνωμοδότησή της, κακή εκπλήρωση ειδικής φύσεως, εφόσον οποιαδήποτε κακή εκπλήρωση μιας επιχειρήσεως που έχει ως αποτέλεσμα την παραίτησή της από το εργοτάξιο θα επέβαλλε στην SERS να διασφαλίσει την αντικατάσταση της εταιρίας αυτής τηρώντας τις προϋποθέσεις που καθορίζει η σύμβαση-πλαίσιο.

83 Συναφώς, το Κοινοβούλιο προσθέτει ότι η SERS άσκησε κατά του DRE αγωγή αποζημιώσεως για τη ζημία που προκάλεσε η συμπεριφορά του, πράγμα το οποίο συνιστά επιπλέον ένδειξη του γεγονότος ότι η καθυστέρηση την οποία προβάλλει η SERS δεν οφείλεται σε περίπτωση ανωτέρας βίας, αλλά σε πταίσμα τρίτου. Επομένως, απόκειται στην SERS να ζητήσει την πλήρη επιστροφή των δαπανών που αυτή υπέστη λόγω του πταίσματος του DRE, συμπεριλαμβανομένων των ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου στις οποίες αυτή εκτέθηκε λόγω της κακής εκπληρώσεως των υποχρεώσεων του εν λόγω ομίλου και των ενδιαμέσων τόκων με τους οποίους η SERS υποχρεωτικά θα επιβαρυνθεί λόγω της εν λόγω κακής εκπληρώσεως.

84 Όσον αφορά τον τίτλο VII.1, κεφάλαιο D, της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι το τροποποιητικό έγγραφο PEU 008 που εξετάζεται εκεί δεν περιέχει καμία ένδειξη ως προς την καθυστέρηση που συνδέεται με τις επιπλέον εργασίες που περιγράφονται στο εν λόγω έγγραφο. Αντίθετα προς αυτό που αναφέρει η γνωμοδότηση της επιτροπής, το έγγραφο αυτό δεν μπορεί, επομένως, να ισχύει ως ρητή αποδοχή από το Κοινοβούλιο μιας καθυστερήσεως 20 ημερών βάσει του άρθρου 5.3 της συμβάσεως-πλαισίου. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο αμφισβητεί ότι οι εργασίες που πραγματοποιήθηκαν για να ληφθούν υπόψη τροποποιήσεις, που ζητήθηκαν με το εν λόγω έγγραφο, προκάλεσαν την ελαχίστη καθυστέρηση. Πράγματι, τα χρονοδιαγράμματα που κοινοποιήθηκαν, προτού συνταχθεί το τροποποιητικό έγγραφο, στην εταιρία που είναι επιφορτισμένη με την πραγματοποίηση των οικείων εργασιών δεν ήταν διαφορετικά από αυτά που κοινοποιήθηκαν μεταγενεστέρως. Ως προς το σημείο αυτό, η γνωμοδότηση της επιτροπής πρέπει, επομένως, επίσης να ακυρωθεί.

85 Ως προς την προσφυγή που άσκησε το Κοινοβούλιο, ο Δήμος και η SERS υποστηρίζουν, πρώτον, ότι το Κοινοβούλιο ασφαλώς ζητεί η συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως να καθοριστεί στις 9 Ιανουαρίου 1998, αλλά δεν αμφισβητεί τον

τίτλο V.3 της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής σχετικά με τον προσδιορισμό της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου. Η προσφυγή του Κοινοβουλίου πρέπει, επομένως, να απορριφθεί ελλείψει λυσιτελούς αμφισβητήσεως της εν λόγω γνωμοδοτήσεως.

86 Ισχυρίζονται, δεύτερον, ότι, όσον αφορά τους λόγους καθυστερήσεως που μπορούν να παρατείνουν τη συμβατική προθεσμία αποπερατώσεως του κτηρίου, το Κοινοβούλιο δεν αμφισβήτησε το τμήμα της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής που αφορά τους λόγους καθυστερήσεως που προέβαλε η SERS. Περιορίστηκε να ισχυριστεί ότι τέτοιοι λόγοι μπορούν να προβάλλονται εγκύρως μόνον αν έχει ενημερωθεί για την επέλευσή τους, η συμπληρωματική προθεσμία έχει αποφασιστεί με κοινή συμφωνία και η SERS έχει λάβει τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

87 Όμως, πρώτον, το Κοινοβούλιο είχε ενημερωθεί με τις μηνιαίες εκθέσεις για την επέλευση όλων των προβληθέντων λόγων καθυστερήσεως και η παρουσία πολλών από τους υπαλλήλους του στο εργοτάξιο είχε καταστήσει δυνατό σ' αυτό να είναι επαρκώς ενήμερο για την πρόοδο των εργασιών. Δεύτερον, η συμφωνία των μερών ως προς μια συμπληρωματική προθεσμία δεν ήταν απαραίτητη εφόσον, σύμφωνα με τη σύμβαση-πλαίσιο, το δικαιοδοτικό όργανο του άρθρου 29 της συμβάσεως αυτής ήταν επίσης αρμόδιο να αποφανθεί ως προς το σημείο αυτό, ενώ το Κοινοβούλιο δεν διέθετε διακριτική εξουσία που να καθιστά δυνατό σ' αυτό να αρνηθεί τις δικαιολογημένες παρατάσεις. Τρίτον, δεν αποδείχθηκε ότι η SERS δεν έλαβε τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα για να καλύψει τις καθυστερήσεις. Επομένως, ως προς το σημείο αυτό η γνωμοδότηση της επιτροπής ήταν απολύτως βάσιμη.

88 Ο Δήμος και η SERS υποστηρίζουν, τρίτον, ότι από το άρθρο 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου προκύπτει ότι δεν υφίσταται κανένας αυτόματος δεσμός μεταξύ της κυρώσεως που υλοποιείται με την υποχρέωση καταβολής των ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου και εκείνης που συνίσταται στην αναστολή της υποχρεώσεως καταβολής των ενδιαμέσων τόκων. Η τελευταία μπορεί να εφαρμοστεί μόνο στην περίπτωση κατά την οποία το πταίσμα της SERS αποδεικνύεται και το δικαιοδοτικό όργανο του άρθρου 29 της συμβάσεως-πλαισίου κρίνει ότι η καθυστέρηση δεν είναι δικαιολογημένη.

89 Ως προς την πρώτη από τις προϋποθέσεις αυτές, η επιτροπή ορθώς δέχθηκε ότι απέκειτο στο Κοινοβούλιο να αποδείξει την ύπαρξη πταίσματος της SERS, και ότι το πταίσμα αυτό έπρεπε να είναι προσωπικό πταίσμα της SERS και όχι πταίσμα που διέπραξαν οι επιφορτισμένες με την πραγματοποίηση των εργασιών επιχειρήσεις. Η προσέγγιση αυτή ήταν σύμφωνη προς τις αρχές που διέπουν την ευθύνη του κυρίου του έργου κατά το γαλλικό δίκαιο. Εξάλλου, υπήρχε πταίσμα που έπρεπε να ληφθεί υπόψη βάσει του άρθρου 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου μόνο στην περίπτωση κατά την οποία το ουσιαστικό στοιχείο καθώς και το στοιχείο της προθέσεως συντρέχουν και υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του πταίσματος και της προβαλλομένης καθυστερήσεως.

90 Ως προς τη δεύτερη προϋπόθεση, ο Δήμος και η SERS θεωρούν ότι, ακόμη και στην περίπτωση προσωπικού πταίσματος της SERS, το δικαιοδοτικό όργανο του άρθρου 29 της συμβάσεως-πλαισίου μπορεί, όπως και η επιτροπή ανέφερε ορθώς στη γνωμοδότησή της, να κρίνει ότι το πταίσμα αυτό είναι συγγνωστό και δεν πρέπει να έχει καμία επίπτωση στην πληρωμή των ενδιαμέσων τόκων.

91 Προς στήριξη της ανταγωγής τους, ο Δήμος και η SERS ισχυρίζονται, πρώτον, ότι, από τη χρήση του όρου «προβλέπεται» στα άρθρα 3.2 και 3.3 της συμβάσεως-πλαισίου, καθώς και από τις διατάξεις αυτής σχετικά με τους νόμιμους λόγους καθυστερήσεως, προκύπτει ότι η ημερομηνία της 31ης Δεκεμβρίου 1997 δεν αποτελεί παρά προβλεπομένη ημερομηνία και ότι η προθεσμία αποπερατώσεως του κτηρίου δεν είναι επιτακτική και καθορισμένη κατά τρόπο αμετάκλητο. Η εν λόγω προθεσμία μπορούσε να παραταθεί για πολλαπλούς λόγους, καθώς αποδεικνύει και η χρησιμοποίηση του όρου «μεταξύ άλλων» στο άρθρο 3.3 της συμβάσεως-πλαισίου. Η άποψη ότι η ημερομηνία που προβλέπεται από το άρθρο 3.2 αυτής δεν αποτελεί παρά μια προβλεπομένη ημερομηνία ενισχύεται από το γράμμα του άρθρου 5.3 της εν λόγω συμβάσεως, από το οποίο προκύπτει ότι η ημερομηνία αυτή δεν λαμβάνει υπόψη ούτε τις συμπληρωματικές εργασίες ούτε τις αλλαγές που ζήτησε ή δέχθηκε το Κοινοβούλιο.

92 Ο Δήμος και η SERS υποστηρίζουν, δεύτερον, ότι δεν είναι λογικό οι ποινικές ρήτρες λόγω εκπροθέσμου να μπορούν να έχουν σημείο εκκινήσεως προγενέστερο της συμβατικής προθεσμίας αποπερατώσεως του κτηρίου ή οι εν λόγω ποινικές ρήτρες

να μπορούν να αρχίζουν να τρέχουν ενώ δεν υφίσταται παραβίαση της εν λόγω προθεσμίας. Ενόψει των εκτιμήσεων αυτών, το άρθρο 5.1 της συμβάσεως-πλαισίου πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι ποινικές ρήτρες λόγω εκπροθέσμου οφείλονται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η υπέρβαση της προβλεπομένης ημερομηνίας της 31ης Δεκεμβρίου 1997 δεν δικαιολογείται και δεν υφίσταται κανένας νόμιμος λόγος παρατάσεως της προβλεπομένης προθεσμίας που λήγει κατά την ημερομηνία αυτή. Η ανάλυση την οποία διατύπωσε η επιτροπή στη γνωμοδότησή της καταλήγει «στο παράδοξο της επιβεβαιώσεως συμβατικής προθεσμίας της 31ης Δεκεμβρίου 1997, μη δυναμένης να παραταθεί για τους λόγους του άρθρου 3, αλλά δυναμένης να επισύρει κυρώσεις αν και δεν υπάρχει υπέρβασή της [...] εκτός των περιοριστικών λόγων του άρθρου 5.»

93 Ο Δήμος και η SERS προσθέτουν ότι η ερμηνεία του άρθρου 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου εκ μέρους της επιτροπής είναι «παράνομη, αβέβαιη και αντίθετη προς τη λογική», καθόσον επιτρέπει να καθοριστεί η συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως χωρίς να ληφθούν υπόψη η προβλεπομένη προθεσμία αποπερατώσεως και οι λόγοι που μπορούν να προκαλέσουν την παράταση της προθεσμίας αυτής. Εξάλλου, είναι αντιφατικό να μπορεί η SERS, βάσει της εν λόγω συμβάσεως, να αποπερατώσει το κτήριο μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1997 οφείλοντας ταυτόχρονα την καταβολή ποινικών ρητρών λόγω εκπροθέσμου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

94 Επιβάλλεται να παρατηρηθεί εκ προοιμίου ότι τόσο από την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία όσο και από αυτή ενώπιον της επιτροπής προκύπτει, αφενός, ότι το Κοινοβούλιο δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι η μεγίστη παράταση των 3 μηνών της προθεσμίας αποπερατώσεως του κτηρίου που προβλέπεται από το άρθρο 3.3 της συμβάσεως-πλαισίου χρησιμοποιήθηκε κανονικώς από την SERS και, αφετέρου, ότι η διαφορά δεν αφορά τον καθορισμό της εν λόγω προθεσμίας, αλλά τον καθορισμό της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του άρθρου 3.2 της εν λόγω συμβάσεως και της περιόδου για την οποία το Κοινοβούλιο απαλλάσσεται ενδεχομένως από την πληρωμή των ενδιαμέσων τόκων.

Επί της ανταγωγής του Δήμου και της SERS

95 Όσον αφορά τον καθορισμό της συμβατικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου που αναφέρεται στο άρθρο 3.2 της συμβάσεως-πλαισίου, διαπιστώνεται ότι, οσάκις πρόκειται για την ερμηνεία διατάξεως συμβάσεως όπως αυτή για την οποία πρόκειται στην παρούσα υπόθεση, η διάταξη αυτή δεν πρέπει να εξετάζεται μεμονωμένα, αλλά πρέπει να ερμηνεύεται σε σχέση με τη γενική οικονομία της συμβάσεως της οποίας αποτελεί μέρος. Συνεπώς, η ερμηνεία της πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να είναι συμβατή προς τις λοιπές διατάξεις της εν λόγω συμβάσεως και να μη τις στερεί από την πρακτική αποτελεσματικότητά τους.

96 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η ερμηνεία του άρθρου 3.2 της συμβάσεως-πλαισίου, την οποία υποστηρίζουν η SERS και ο Δήμος, θα στερούσε το άρθρο 5.1 της εν λόγω συμβάσεως από την πρακτική αποτελεσματικότητά του, καθόσον η ερμηνεία αυτή θα είχε ως συνέπεια ότι η ημερομηνία, από την οποία πρέπει να εφαρμοστεί η ποινική ρήτρα που προβλέπεται εκεί, δεν θα ήταν πλέον βεβαία ημερομηνία, πράγμα το οποίο θα έθετε υπό αμφισβήτηση την εφαρμογή, αυτοδικαίως και άνευ διατυπώσεων, των προβλεπομένων από τη διάταξη αυτή ποινικών ρητρών. Αντιθέτως, η υποστηριζομένη από το Κοινοβούλιο ερμηνεία συμβιβάζεται απολύτως με τις λοιπές διατάξεις της εν λόγω συμβάσεως.

97 Επομένως, η τελευταία αυτή ερμηνεία πρέπει να γίνει δεκτή.

98 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από τη χρήση του ρήματος «προβλέπω» στο άρθρο 3.2 της συμβάσεως-πλαισίου, στο μέτρο που το ρήμα αυτό συνιστά επίσης συνώνυμο του ρήματος «καθορίζω», με αποτέλεσμα η ημερομηνία που αναφέρεται στην εν λόγω διάταξη να πρέπει, επομένως, να θεωρείται ως αποτελούσα προκαθορισμένη ημερομηνία. Ενόψει της οικονομίας της συμβάσεως-πλαισίου και του σκοπού, μεταξύ άλλων, του άρθρου 5.1 της συμβάσεως αυτής, διαπιστώνεται ότι, υπό την έννοια αυτή πρέπει προδήλως να νοείται το χρησιμοποιούμενο ρήμα.

99 Επομένως, η ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 3.2 της συμβάσεως-πλαισίου πρέπει να θεωρείται ως αποτελούσα προκαθορισμένη ημερομηνία που μπορεί να παραταθεί μόνον υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

100 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι μόνοι λόγοι που μπορούν να έχουν επιρροή στην ημερομηνία που προβλέπεται από το άρθρο 3.2 της συμβάσεως-πλαισίου είναι αυτοί που απαριθμούνται στα άρθρα 5.2 και 5.3 αυτής.

101 Πράγματι, αφενός, από το γράμμα του άρθρου 3.3 της συμβάσεως-πλαισίου προκύπτει ότι ο μη εξαντλητικός κατάλογος των λόγων παρατάσεως που προβλέπεται εκεί μπορεί να εφαρμοστεί μόνο στην προθεσμία αποπερατώσεως των 36 μηνών στην οποία αναφέρεται η εν λόγω διάταξη.

102 Αφετέρου, από τα άρθρα 5.2 και 5.3 της συμβάσεως-πλαισίου προκύπτει ότι οι λόγοι παρατάσεως που απαριθμούνται εκεί περιοριστικώς είναι αυτοί που μπορούν να έχουν επίπτωση στη συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου που καθορίζεται από το άρθρο 3.2 της εν λόγω συμβάσεως.

103 Επομένως, η συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου είναι η 31η Δεκεμβρίου 1997 και μπορεί να παραταθεί για τους λόγους που προβλέπονται από τα άρθρα 5.2 και 5.3 της συμβάσεως-πλαισίου.

104 Συνεπώς, η ανταγωγή την οποία άσκησαν ο Δήμος και η SERS πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Επί της προσφυγής του Κοινοβουλίου

105 Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το Κοινοβούλιο αποδεσμεύεται από την υποχρέωσή του πληρωμής των ενδιαμέσων τόκων, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η διάταξη αυτή δεν περιέχει καμία ένδειξη ως προς τους λόγους που μπορούν να προβληθούν για να δικαιολογηθεί η μετάθεση της πραγματικής ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου.

106 Αντίθετα προς όσα υποστηρίζει το Κοινοβούλιο, οι λόγοι αυτοί δεν περιορίζονται στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου. Πράγματι, αφενός, αυτοί, όπως προκύπτει από το γράμμα της εν λόγω διατάξεως, μπορούν να εφαρμοστούν μόνο στη συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως. Αφετέρου, η απαλλαγή από την υποχρέωση πληρωμής των ενδιαμέσων τόκων που προβλέπεται από το άρθρο 6.3, τελευταίο εδάφιο, της συμβάσεως-πλαισίου συνιστά εξαίρεση από το καθεστώς που θεσπίστηκε με το άρθρο αυτό, η δε συσταλτική ερμηνεία που πρέπει να γίνει όσον αφορά μια τέτοια εξαίρεση απαγορεύει, ενόψει της σιωπής του κειμένου, οι λόγοι που μπορούν να προβληθούν για να εμποδίσουν την εφαρμογή της εξαιρέσεως να ερμηνεύονται και οι ίδιοι συσταλτικώς.

107 Επομένως, η επιτροπή δεν υπέπεσε σε σφάλμα εκτιμώντας, στον τίτλο VIII της γνωμοδοτήσεώς της, ότι οι λόγοι παρατάσεως που μπορούν εγκύρως να προβληθούν για να μειωθεί η περίοδος για την οποία το Κοινοβούλιο απαλλάσσεται της πληρωμής των ενδιαμέσων τόκων δεν είναι αυτοί που προβλέπονται από το άρθρο 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου, αλλά πρέπει μάλλον να αναζητηθούν μεταξύ αυτών που προβλέπει, κατά τρόπο μη περιοριστικό, το άρθρο 3.3 της ίδιας αυτής συμβάσεως.

108 Επομένως, ο λόγος του Κοινοβουλίου που αφορά αυτό το μέρος της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

109 Ως προς τη συγκεκριμένη εφαρμογή της συμβάσεως-πλαισίου και της ερμηνείας των διαφόρων λόγων που επικαλείται η SERS, δυνάμει του άρθρου 5.2 αυτής, για να δικαιολογήσει την καθυστέρηση που επήλθε κατά την αποπεράτωση του κτηρίου, πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, η αιτιολογία που βασίζεται στην επίπτωση των δυσμενών καιρικών συνθηκών επί της προόδου του σχεδίου. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι στην SERS απόκειται όχι μόνο να αποδείξει την ύπαρξη των λόγων καθυστερήσεως που αυτή επικαλείται, αλλά επίσης να προσκομίσει την απόδειξη ότι είχαν επίπτωση στην ημερομηνία αποπερατώσεως του εργοταξίου.

110 Όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η SERS δεν απέδειξε το μέτρο στο οποίο οι εν λόγω δυσμενείς καιρικές συνθήκες προκάλεσαν πράγματι καθυστερήσεις. Επιπλέον, η SERS δεν απέδειξε ότι έλαβε, όπως συναφώς υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 25 της συμβάσεως-πλαισίου, κατάλληλα διορθωτικά μέτρα για να καλύψει τις καθυστερήσεις αυτές, ούτε απέδειξε ότι το Κοινοβούλιο ενημερώθηκε για την επέλευση των εν λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών υπό τη μορφή και εντός της προθεσμίας που προβλέπουν τα άρθρα 5.2 και 21.1 της εν λόγω συμβάσεως.

111 Επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι εν λόγω δυσμενείς καιρικές συνθήκες συνιστούν λόγο παρατάσεως υπό την έννοια του άρθρου 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου.

112 Όσον αφορά, δεύτερον, τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας που επικαλέστηκαν ο Δήμος και η SERS, δηλαδή την αποτυχία του πρώτου διαγωνισμού σχετικά με τον σκελετό, τις μη προσήκουσες εκπληρώσεις υποχρεώσεων ορισμένων επιχειρήσεων, το κλείσιμο οδών λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών και την παρεμπόδιση της κυκλοφορίας λόγω πάγου καθώς και την απεργία που επηρέασαν το εργοτάξιο, έχει σημασία να υπομνησθεί, αφενός, ότι, κατά τον γαλλικό νόμο, που έχει εφαρμογή στη σύμβαση-πλαίσιο, η έννοια της ανωτέρας βίας χαρακτηρίζεται από τρία συστατικά στοιχεία, δηλαδή, την εξωτερικότητα, το απρόβλεπτο και το ακαταμάχητο. Επομένως, σε σχέση με τα τρία αυτά κριτήρια πρέπει να προσδιοριστεί αν τα προβληθέντα πραγματικά περιστατικά συνιστούν ή όχι περίπτωση ανωτέρας βίας.

113 Πρέπει να παρατηρηθεί, εξάλλου, ότι, κατά τη νομολογία του Conseil d'État (Γαλλία), οι συμβατικές ρήτρες σχετικά με την ανωτέρα βία έχουν αυστηρή εφαρμογή

στον διοικητικό τομέα. Έτσι, για παράδειγμα, αν δεν έχει υπάρξει συναφώς δικαιολογία εντός των προβλεπομένων από μια σύμβαση προθεσμιών, ο συμβαλλόμενος δεν μπορεί να επικαλεστεί την ύπαρξη ανωτέρας βίας. Πάντως, από την εν λόγω νομολογία προκύπτει επίσης ότι, αν η διοίκηση έλαβε κατ' ανάγκη γνώση των οικείων πραγματικών περιστατικών, η μη συμπλήρωση των προβλεπομένων στη σύμβαση διατυπώσεων δεν μπορεί να προβληθεί από αυτή για να απαλλαγεί των συναφών συνεπειών.

114 Επειδή το άρθρο 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου προβλέπει ότι, ελλείψει άμεσης ενημερώσεως του Κοινοβουλίου, η SERS δεν μπορεί να επικαλεστεί ενδεχόμενες περιπτώσεις ανωτέρας βίας και το άρθρο 25 της εν λόγω συμβάσεως ορίζει ότι το Κοινοβούλιο πρέπει να ενημερώνεται μηνιαίως για την πρόοδο του έργου και ότι οι επελθούσες καθυστερήσεις πρέπει να αναγνωρίζονται σαφώς, έναντι αυτών των διατάξεων πρέπει ιδίως να εκτιμάται αν η αποτυχία του πρώτου διαγωνισμού σχετικά με τη σύμβαση περί του σκελετού της οικοδομής, που προκάλεσε καθυστέρηση 128 εργασίμων ημερών, μπορεί να προβληθεί εγκύρως ως περίπτωση ανωτέρας βίας.

115 Επιβάλλεται συναφώς η διαπίστωση ότι, ενώ το Κοινοβούλιο ενημερώθηκε το αργότερο με έγγραφο φέρον ημερομηνία 20 Δεκεμβρίου 1994 ότι ο οικείος διαγωνισμός είχε αποτύχει, εντούτοις, με σημείωμά της προς την επιτροπή φέρον ημερομηνία 2 Μαρτίου 1999, δηλαδή περισσότερο από τέσσερα χρόνια μετά την αποτυχία αυτή και εκτός της προβλεπομένης προθεσμίας, η SERS επικαλέστηκε για πρώτη φορά το γεγονός αυτό ως περίπτωση ανωτέρας βίας. Επιπλέον, η SERS ισχυρίστηκε με το έγγραφό της 20ής Δεκεμβρίου 1994 ότι η επανάληψη των διαβουλεύσεων, κατόπιν της αποτυχίας του διαγωνισμού, δεν την εμπόδιζε να παραμένει ευρέως εντός των προβλεπομένων από τη σύμβαση-πλαίσιο προθεσμιών. Το γεγονός ότι έκρινε ότι η εν λόγω αποτυχία δεν είχε επίπτωση στην εξέλιξη των εργασιών επιβεβαιώθηκε από τα γενικά χρονοδιαγράμματα που υπέβαλε στο Δικαστήριο, που δεν αναφέρονται σε καθυστέρηση οφειλομένη στην αποτυχία του διαγωνισμού.

116 Υπό τις συνθήκες αυτές, ενόψει της αρχής κατά την οποία οι συμβάσεις πρέπει να εκτελούνται καλοπίστως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η συμπεριφορά της SERS δεν επιτρέπει να μπορεί αυτή ακόμη να επικαλείται εγκύρως ως περίπτωση ανωτέρας βίας την αποτυχία του πρώτου διαγωνισμού σχετικά με τη σύμβαση για τον σκελετό του κτηρίου.

117 Επομένως, η προσφυγή του Κοινοβουλίου πρέπει να γίνει δεκτή καθόσον αφορά την ακύρωση του τίτλου VII.1, κεφάλαιο Α, τμήμα 2, στοιχείο a, της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής.

118 Όσον αφορά τη δεύτερη σειρά περιπτώσεων ανωτέρας βίας που επικαλέστηκε η SERS, δηλαδή τη μη προσήκουσα εκπλήρωση υποχρεώσεων ορισμένων επιχειρήσεων και ειδικά την εγκατάλειψη του εργοταξίου τόσο από τον DRE όσο και από την επιχείρηση που ήταν επιφορτισμένη με εργασίες γύψου, οι οποίες προκάλεσαν συνολική καθυστέρηση 187 εργασίμων ημερών, διαπιστώνεται ότι οι συνθήκες υπό τις οποίες επήλθαν οι μη προσήκουσες αυτές εκπληρώσεις υποχρεώσεων δεν μπορούν να τους προσδώσουν τον χαρακτήρα του απρόβλεπτου εφόσον, ήδη πριν από την έναρξη των εργασιών, ο κύριος του έργου οφείλει να γνωρίζει ότι είναι δυνατόν να υπάρξει ορισμένος αριθμός κακών εκπληρώσεων εκ μέρους επιχειρήσεων και ότι σ' αυτόν απόκειται να το λάβει υπόψη όταν καθορίζει την προθεσμία και την ημερομηνία αποπερατώσεως των οικείων εργασιών.

119 Υπό τις συνθήκες αυτές, και χωρίς να χρειάζεται να καθοριστεί αν το αίτημα, που επιδιώκει να αναγνωριστεί η κακή εκπλήρωση εκ μέρους του DRE ως περίπτωση ανωτέρας βίας, υποβλήθηκε εντός της προβλεπομένης από τη σύμβαση-πλαίσιο προθεσμίας, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι μη προσήκουσες εκπληρώσεις υποχρεώσεων από επιχειρήσεις, τις οποίες επικαλείται η SERS, δεν συνιστούν περιπτώσεις ανωτέρας βίας και δεν δικαιολογούν, επομένως, παράταση της προβλεπομένης ημερομηνίας από το άρθρο 3.2 της συμβάσεως αυτής.

120 Επομένως, πρέπει επίσης να ακυρωθεί ο τίτλος VII.1, κεφάλαιο Α, τμήμα 2, στοιχείο d, της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής.

121 Ως προς το κλείσιμο δρόμων λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών και την παρεμπόδιση της κυκλοφορίας λόγω πάγου για την αντιμετώπισή του, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα γεγονότα αυτά μπορούν, ενδεχομένως, να συνιστούν περίπτωση ανωτέρας βίας, όμως η SERS δεν μπορεί να αποδείξει, αφενός, ότι η διάρκεια του

κλεισίματος των δρόμων ήταν εξαιρετική για την περιοχή του Στρασβούργου και, αφετέρου, ότι δεν μπορούσαν να διορθωθούν οι συνέπειες που απέρρεαν από αυτήν ως προς το εργοτάξιο. Επομένως, δεδομένου ότι ο απρόβλεπτος και ανυπέρβλητος χαρακτήρας των πραγματικών περιστατικών που αναφέρθηκαν δεν αποδείχθηκε, αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν περιπτώσεις ανωτέρας βίας.

122 Ως προς τον τελευταίο λόγο ανωτέρας βίας που επικαλείται η SERS, δηλαδή την απεργία που προκάλεσε καθυστέρηση 4 εργασίμων ημερών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η SERS δεν υπέβαλε στο Δικαστήριο κανένα στοιχείο δυνάμενο να αποδείξει ότι η απεργία αυτή πληρούσε τα χαρακτηριστικά περιπτώσεως ανωτέρας βίας. Συνεπώς, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη δυνάμει του άρθρου 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου.

123 Όσον αφορά, τρίτον, την καθυστέρηση 20 εργασίμων ημερών που προκάλεσαν οι διοικητικές διαταγές, αρκεί η διαπίστωση ότι η SERS δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο δυνάμενο να αποδείξει την ύπαρξη έστω αυτών των διαταγών.

124 Τέταρτον, ως προς τις αλλαγές που ζήτησε ή δέχθηκε το Κοινοβούλιο, οι οποίες μπορούν, σύμφωνα με το άρθρο 5.3 της συμβάσεως-πλαισίου να προβληθούν εγκύρως, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, για να γίνει δεκτή η μετάθεση της ημερομηνίας αποπερατώσεως που καθορίζεται στο άρθρο 3.2 της συμβάσεως αυτής, πρέπει να παρατηρηθεί, αφενός, ότι το Κοινοβούλιο αναγνωρίζει ότι παρέσχε στην SERS, δυνάμει του τροποποιητικού εγγράφου PEU 055, συμπληρωματική προθεσμία 5 εργασίμων ημερών για την αποπεράτωση του κτηρίου και ζητεί η συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως να καθοριστεί στις 9 Ιανουαρίου 1998.

125 Επιβάλλεται η διαπίστωση, αφετέρου, ότι από το τροποποιητικό έγγραφο PEU 008 προκύπτει ότι η μετάθεση της ημερομηνίας αποπερατώσεως των εργασιών, που προκλήθηκε από τις αλλαγές που ζητήθηκαν με αυτό, είναι ίση με το χρονικό διά-

στημα που μεσολάβησε μεταξύ της 31ης Αυγούστου 1995 και της ημερομηνίας λήψεως, από την SERS, της εγκρίσεως του εν λόγω τροποποιητικού εγγράφου. Δεδομένου ότι από τον φάκελο προκύπτει ότι η SERS έλαβε τον οικείο τροποποιητικό φάκελο το νωρίτερο στις 28 Σεπτεμβρίου 1995, πρέπει να συναχθεί ότι αυτή μπορεί να αξιώνει μετάθεση της ημερομηνίας αποπερατώσεως του κτηρίου κατά 20 εργάσιμες ημέρες.

126 Αντίθετα προς τον ισχυρισμό του Κοινοβουλίου, δεν απόκειται στην SERS να προσκομίσει την απόδειξη ότι οι συνδεόμενες με τις αιτηθείσες αλλαγές εργασίες προκάλεσαν πράγματι καθυστέρηση, εφόσον από το σημείο 3.2. του πρωτοκόλλου λειτουργίας που αποτελεί παράρτημα της συμβάσεως-πλαισίου, προκύπτει ότι η προσυπογραφή των τροποποιήσεων από το Κοινοβούλιο επιφέρει αυτοδικαίως, και για τον αριθμό των προβλεπομένων από το τροποποιητικό έγγραφο ημερών, την παράταση της ημερομηνίας αποπερατώσεως που προβλέπεται από το άρθρο 3.2 της εν λόγω συμβάσεως.

127 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει:

— η 6η Φεβρουαρίου 1998 να καθοριστεί ως συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου·

— να υποχρεωθεί η SERS στην καταβολή της ποινικής ρήτρας που προβλέπεται από το άρθρο 5.1 της συμβάσεως-πλαισίου από την ημερομηνία αυτή και σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που καθορίζει η εν λόγω διάταξη.

128 Όσον αφορά τον καθορισμό της περιόδου για την οποία το Κοινοβούλιο απαλλάσσεται της πληρωμής ενδιαμέσων τόκων, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6.3, τελευταίο εδάφιο, της συμβάσεως-πλαισίου, η απαλλαγή αυτή ισχύει μόνον αν η μετάθεση της ημερομηνίας πραγματικής αποπερατώσεως οφείλεται σε πταίσμα της SERS ή σε καθυστέρηση που το Δικαστήριο δεν αναγνωρίζει ως δικαιολογημένη.

129 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, αντίθετα προς τα όσα υποστηρίζει η SERS, οι δύο αυτές προϋποθέσεις δεν είναι σωρευτικές, όπως δείχνει η χρησιμοποίηση της λέξεως «ή» στη διάταξη αυτή. Επομένως, για να απαλλαγεί της υποχρεώσεώς του σε καταβολή των ενδιαμέσων τόκων, το Κοινοβούλιο δεν υποχρεούται να αποδείξει ότι η καθυστερημένη αποπεράτωση του κτηρίου προκλήθηκε από πταίσμα καταλογιστέο στην SERS. Αρκεί η οικεία καθυστέρηση να μη θεωρηθεί δικαιολογημένη από το Δικαστήριο. Έχει σημασία να υπομνησθεί συναφώς, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 106 και 107 της παρούσας αποφάσεως, ότι οι λόγοι που μπορούν να προβληθούν από την SERS για να δικαιολογηθεί η μετάθεση της ημερομηνίας πραγματικής αποπερατώσεως του κτηρίου δεν είναι μόνον αυτοί που απαριθμούνται στο άρθρο 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου.

130 Σε σχέση προς τις εκτιμήσεις αυτές, πρέπει να καθοριστεί η περίοδος κατά την οποία το Κοινοβούλιο απαλλάχθηκε της πληρωμής των ενδιαμέσων τόκων που προβλέπονται από το άρθρο 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου.

131 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, δηλαδή πταίσμα της SERS, διαπιστώνεται ότι είναι μεν αληθές ότι η συμπεριφορά που προσάπτεται στην SERS, το υποστατό της οποίας δεν θέτουν υπό αμφισβήτηση τα έγγραφα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, μπορεί να συνιστά πταίσμα και συνέβαλε χωρίς αμφιβολία στη μη αποπεράτωση του κτηρίου στην προβλεπομένη ημερομηνία, πλην όμως το Κοινοβούλιο δεν απέδειξε ότι η εν λόγω καθυστέρηση οφείλεται αποκλειστικά στο πταίσμα αυτό. Ελλείψει άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του προβαλλομένου πταίσματος και της καθυστερήσεως που προέκυψε από αυτό, η SERS δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για το σύνολο της καθυστερήσεως αυτής.

132 Ως προς την προϋπόθεση σχετικά με τον δικαιολογημένο ή μη δικαιολογημένο χαρακτήρα της μεταθέσεως της ημερομηνίας της πραγματικής αποπερατώσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι η SERS δικαιούται να επικαλείται οποιοδήποτε λόγο που δεν ελήφθη υπόψη δυνάμει του άρθρου 5.2 της συμβάσεως-πλαισίου. Δεδομένου ότι μόνον οι αλλαγές που ζητήθηκαν ή εγκρίθηκαν από το Κοινοβούλιο μετέθεσαν τη συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως, πρέπει να εξεταστεί αν και σε ποιο βαθμό οι λοιποί λόγοι που προβλήθηκαν από την SERS μπορούν να δικαιολογήσουν, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 6.3 της εν λόγω συμβάσεως, την καθυστέρηση που συσσωρεύθηκε για την αποπεράτωση του κτηρίου.

133 Όσον αφορά, πρώτον, τις καθυστερήσεις που οφείλονται σε απεργία και σε διοικητικές διαταγές, αρκεί η διαπίστωση ότι η SERS δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο δυνάμενο να αποδείξει την ύπαρξη έστω των πραγματικών αυτών περιστατικών. Επομένως, οι καθυστερήσεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν δικαιολογημένες.

134 Ακολούθως, όσον αφορά τις καθυστερήσεις που προβλήθηκαν ως οφειλόμενες στις δυσμενείς καιρικές συνθήκες και τις συνέπειές τους, καθώς και τις καθυστερήσεις που προβλήθηκαν ως οφειλόμενες σε κακές εκπληρώσεις υποχρεώσεων επιχειρήσεως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η SERS δεν απέδειξε ούτε ότι τα πραγματικά αυτά περιστατικά, που αποτελούν μέρος των συνηθισμένων τυχαίων γεγονότων που μπορούν να πλήξουν οποιοδήποτε εργοτάξιο και τα οποία πρέπει, επομένως, να ληφθούν υπόψη κατά την κατάρτιση του χρονοδιαγράμματος των εργασιών, είχαν, λόγω ιδίως του αριθμού τους και των αποτελεσμάτων τους, εξαιρετικό χαρακτήρα ούτε ότι οι καθυστερήσεις που προκλήθηκαν από αυτά δεν μπορούσαν να καλυφθούν. Επομένως, οι καθυστερήσεις αυτές επίσης δεν μπορούν να αναγνωριστούν ως δικαιολογημένες.

135 Τέλος, όσον αφορά την καθυστέρηση που οφείλεται στην αποτυχία του διαγωνισμού σχετικά με τη σύμβαση για τον σκελετό, διαπιστώνεται ότι ένα τέτοιο γεγονός, το οποίο ένας επιχειρηματίας αντιμετωπίζει μόνο σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεί να προκαλέσει σημαντική καθυστέρηση στην αποπεράτωση του έργου. Όπως προκύπτει από τον φάκελο, το συμπέρασμα αυτό δεν αμφισβητείται εξάλλου από το Κοινοβούλιο, το οποίο από τον Οκτώβριο 1994 είχε ήδη επίγνωση του γεγονότος ότι η εν λόγω αποτυχία πιθανότατα θα είχε αρνητική επίδραση στην εξέλιξη του έργου και το οποίο, ήδη την εποχή εκείνη, υπενθύμισε στην SERS ότι ήταν σημαντικό να τηρηθούν οι προβλεπόμενες από τη σύμβαση-πλαίσιο προθεσμίες.

136 Όσον αφορά τις διατυπώσεις που έπρεπε να τηρηθούν ώστε μια καθυστέρηση να μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη υπό την έννοια του άρθρου 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου, διαπιστώνεται ότι, αντίθετα προς τον ισχυρισμό του Κοινοβουλίου, η σύμβαση αυτή δεν προβλέπει ότι μια τέτοια καθυστέρηση πρέπει να ανακοινώνεται εντός των προθεσμιών και με τη μορφή που προβλέπουν τα άρθρα της 5.2. ή 25. Επομένως, το ότι ένα γεγονός που προκάλεσε καθυστέρηση δεν ανακοινώθηκε αμέσως στο Κοινοβούλιο ή η SERS έκρινε, κατά την επέλευση ενός τέτοιου γεγονότος, ότι το χρονοδιάγραμμα του έργου δεν θα επηρεαστεί από αυτό δεν μπορεί να απαγορεύσει τη δυνατότητα της συναφούς καθυστερήσεως να θεωρηθεί δικαιολογημένη υπό την έννοια του άρθρου 6.3 της ιδίας συμβάσεως.

137 Όσον αφορά την καθυστέρηση που οφείλεται στην αποτυχία του πρώτου διαγωνισμού, δηλαδή 128 εργάσιμες ημέρες, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, είναι μεν αληθές ότι καθυστέρηση κάπου 6 μηνών των εργασιών που πρέπει να διαρκέσουν 36 μήνες μπορεί, εκ πρώτης όψεως, να φαίνεται αδύνατο να καλυφθεί, πλην όμως, όπως η εν λόγω καθυστέρηση, εν προκειμένω, ήταν προγενέστερη της ενάρξεως των εργασιών, η SERS διέθετε όλη την προβλεπόμενη διάρκεια αυτών για να προσπαθήσει να καλύψει ένα μέρος.

138 Στο μέτρο που ο φάκελος δεν περιέχει ούτε μια ένδειξη ως προς τα μέτρα που ελήφθησαν ή που θα μπορούσαν να έχουν ληφθεί για να μειωθεί η καθυστέρηση, ούτε μια εκτίμηση του μέρους αυτής της καθυστερήσεως που θα μπορούσε να καλυφθεί, πρέπει, ενόψει του χρόνου κατά τον οποίο ο λόγος της καθυστερήσεως πραγματοποιήθηκε και της σχετικά μακράς περιόδου που διέθετε η SERS για να λάβει τα μέτρα που μπορούσαν να μετριάσουν τα αποτελέσματα της αποτυχίας του διαγωνισμού στο χρονοδιάγραμμα των εργασιών, να υπολογιστεί η καθυστέρηση, που η SERS λογικά θα μπορούσε να έχει καλύψει, στο ήμισυ της προβαλλομένης καθυστερήσεως, δηλαδή σε 64 εργάσιμες ημέρες.

139 Συναφώς, πρέπει να προστεθεί ότι φαίνεται ακόμη πιο δίκαιο να μη γίνει δεκτό το αίτημα του Κοινοβουλίου, με το οποίο επιδιώκεται να απορριφθεί στο σύνολό της η εν λόγω καθυστέρηση, καθόσον από τον φάκελο προκύπτει ότι η επανάληψη του διαγωνισμού σχετικά με τη σύμβαση για τον σκελετό ωφέλησε κατ' αρχήν το Κοινοβούλιο, καθόσον επέτρεψε να μειωθεί ουσιαστικά το κόστος και να τηρηθεί το χρηματοοικονομικό πλαίσιο στο οποίο έπρεπε να ενταχθεί το σχέδιο.

140 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αίτημα της SERS πρέπει να γίνει μερικώς δεκτό με την αποδοχή, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου, καθυστερήσεως 64 εργασίμων ημερών λόγω της αποτυχίας του διαγωνισμού σχετικά με τον σκελετό.

141 Επομένως, διαπιστώνεται ότι το Κοινοβούλιο απαλλάσσεται της πληρωμής των ενδιαμέσων τόκων που προβλέπει το άρθρο 6.3 της συμβάσεως-πλαισίου για την περίοδο μεταξύ της 10ης Μαΐου και της 14ης Δεκεμβρίου 1998.

Επί των δικαστικών εξόδων

142 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να καταδικάσει ακόμα και τον νικήσαντα διάδικο στην καταβολή των εξόδων στα οποία αναγκάστηκε να υποβληθεί ο αντίδικός του, αν κρίνει ότι τα έξοδα αυτά προκλήθηκαν χωρίς εύλογη αιτία ή κακοβούλως. Εν προκειμένω, ο Δήμος και η SERS ζήτησαν από το Δικαστήριο να καταδικάσει το Κοινοβούλιο στην πληρωμή των εξόδων καθώς και στην πληρωμή αποζημιώσεων διαδικασιών που ανέρχονται σε 20 000 ευρώ και σε 300 000 FRF. Πέραν του ότι δεν αιτιολόγησαν το αίτημα αυτό, διαπιστώνεται ότι η προσφυγή που ασκήθηκε από το Κοινοβούλιο δεν είναι ούτε κακόβουλη ούτε υποβλήθηκε χωρίς εύλογη αιτία και ότι έγινε μερικώς δεκτή. Επομένως, το Κοινοβούλιο δεν πρέπει να καταδικαστεί στην πληρωμή αποζημιώσεως δυνάμει της διατάξεως αυτής.

143 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Πάντως, κατά την παράγραφο 3, πρώτο εδάφιο, του ιδίου άρθρου, το Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Επειδή όλοι οι διάδικοι ηττήθηκαν μερικώς, αποφασίζεται ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Η αγωγή-προσφυγή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και η ανταγωγή του Ville de Strasbourg (Γαλλία) και της Société d'équipement et d'aménagement de la Région de Strasbourg (SERS) είναι παραδεκτές.

2) Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί με πλήρη δικαιοδοσία.

3) Απορρίπτει την ανταγωγή.

4) Ακυρώνει τον τίτλο VII.1, κεφάλαιο Α, τμήμα 2, στοιχεία a και d, της γνωμοδοτήσεως της επιτροπής των μεσολαβητών, της 22ας Μαρτίου 1999.

5) Καθορίζει την 6η Φεβρουαρίου 1998 ως συμβατική ημερομηνία αποπερατώσεως του κτηρίου που αναφέρεται από τη σύμβαση της 31ης Μαρτίου 1994

μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ville de Strasbourg και της Société d'équipement et d'aménagement de la Région de Strasbourg (SERS).

6) Υποχρεώνει τη Société d'équipement et d'aménagement de la Région de Strasbourg (SERS) στην καταβολή της ποινικής ρήτρας που προβλέπεται από το άρθρο 5.1 της εν λόγω συμβάσεως από τις 6 Φεβρουαρίου 1998 και σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που καθορίζει η εν λόγω διάταξη.

7) Απαλλάσσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της πληρωμής των ενδιαμέσων τόκων που προβλέπει το άρθρο 6.3 της εν λόγω συμβάσεως για την περίοδο μεταξύ της 10ης Μαΐου και της 14ης Δεκεμβρίου 1998.

8) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

9) Έκαστος των διαδίκων φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Puissochet Schintgen Σκουρής

Macken Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Απριλίου 2003.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J.-P. Puissochet